

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Fondul Social European

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6 Educație și competențe

Prioritatea de investiții 10i Reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu

Apelul de proiecte: POCU 74/6/18/ PROGRAMUL-ȘCOALĂ PENTRU TOȚI

Titlul proiectului: „Hai la școală! O șansă pentru viitor ”

Contract de finanțare nr.: POCU/74/6/18/106735

Beneficiar: **INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN HUNEDOARA**

GHID DE BUNE PRACTICI PRIVIND CONSILIEREA, MEDIEREA ȘCOLARĂ, ORIENTAREA VOCAȚIONALĂ ȘI SPRIJINIREA ELEVILOR ÎN TRANZIȚIA SPRE UN NOU CICLU DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GHID DE BUNE PRACTICI PRIVIND
CONSILIEREA, MEDIEREA ȘCOLARĂ,
ORIENTAREA VOCAȚIONALĂ ȘI SPRIJINIREA
ELEVILOR ÎN TRANZIȚIA SPRE UN NOU
CICLU DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

CUPRINS

I. INTRODUCERE

II. CONSILIEREA ȘCOLARĂ

1. Bune practici în domeniul consilierii carierei. Cadru general
2. Exemple de bune practici. Descriere, impact, sustenabilitate și adaptabilitate

III. ATITUDINI ȘI ABILITĂȚI ÎN CONSILIERE

A. *Atitudinile consilierului:*

1. Acceptarea necondiționată
2. Congruența
3. Empatia
4. Colaborarea

B. *Abilitățile consilierului*

1. Ascultarea activă
2. Observarea
3. Focalizarea
4. Confruntarea
5. Furnizarea de informații

IV. MEDIEREA ȘCOLARĂ

V. ORIENTAREA VOCAȚIONALĂ

VI. CONCLUZII

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

I. INTRODUCERE

Prezentul Ghid de bune practici privind consilierea carierei și inserția profesională a absolvenților unităților de învățământ profesional și tehnic reprezintă, după opinia noastră, un instrument util directorilor, profesorilor consilieri, profesorilor diriginți, membrilor CEAC, tuturor cadrelor didactice conectate în grade diferite la activitatea de pregătire pentru inserția profesională a elevilor din anii terminali.

Este normal, într-un sistem educațional bazat pe standarde de eficiență, ca elevii să beneficieze de consiliere, proces cu atât mai intens cu cât ei se apropie de un moment important de tranziție din viața lor, respectiv încheierea ciclului liceal.

Ultimul an de liceu, ca prag al educației formale, reprezintă, pentru viitorii absolvenți, perioada de căutare a confirmării, cea în care se cristalizează opțiunile pentru carieră.

Astfel, consilierea carierei apare ca acel ansamblu de structuri, servicii, profesori consilieri, psihologi, profesori diriginți aflați la dispoziția elevilor, în vederea susținerii unei inserții profesionale de succes a acestora și integrării lor optime în societate și muncă, facilitând totodată compatibilizarea tendințelor pieței muncii cu setul personal de resurse al fiecărui elev, precum și cu ofertele educaționale ale unităților de învățământ care îi școlarizează.

UNIUNEA EUROPEANĂ

II. CONSILIEREA ȘCOLARĂ

1. Bune practici în domeniul consilierii carierei. Cadru general

Bunele practici în domeniul consilierii carierei se referă la inițiativele reușite sau la proiectele - model care au avut o contribuție remarcabilă și inovatoare la realizarea activităților de consiliere a carierei și care ne dorim să funcționeze ca sursă de inspirație, în mod special cu privire la luarea deciziilor, astfel încât ele să îndeplinească multiple funcții:

- diseminarea și transferul inițiativelor reușite, referitoare la consilierea carierei, către alte niveluri de studiu (gimnaziu), către alte unități decât cele IPT (teoretic, vocațional) precum și către o altă regiune de dezvoltare;
- eficientizarea maximă a domeniului Consilierea carierei, învățând ce funcționează și ce nu funcționează în diferite contexte de lucru cu absolvenții cărora li se furnizează activitățile de consiliere;
- identificarea și multiplicarea unor repere inspiraționale pentru luarea deciziilor la nivelul tuturor unităților de învățământ, precum și la nivelul actorilor implicați: profesorii și elevii;
- asigurarea accesului nediscriminatoriu la ofertele de educație, formare și muncă și la armonizarea cererii populației active cu oferta de forță de muncă prin armonizarea obiectivelor activității de informare, consiliere și orientare desfășurate în unitățile de învățământ vizate cu obiectivele globale naționale pe termen mediu și lung;
- antrenarea profesorilor dirigenți pentru a-și asuma, în afara sarcinilor educative, sarcini de natură socială, care vizează explicit orientarea carierei, consilierea și orientarea școlar-profesională realizată în orele de dirigenție sau prin activități extrașcolare nefiind doar activitate ocazională sau conjuncturală, ci chiar o activitate sistematică, planificată; stilul personal, volumul de informații și experiența particulară a profesorului diriginte în acest plan îmbogățesc imaginea elevilor despre profesii, le deschid alternative și orizonturi mai largi de integrare socio-profesională.
- familiarizarea viitorilor absolvenți cu multiplele fațete ale muncii, oferindu-le, prin activități planificate în orele de dirigenție, contacte directe și experiențe

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

nemijlocite cu oameni, materiale și activități fizice și intelectuale din lumea muncii;

- consilierea carierei ținând cont de nevoia diminuării, eventual a eliminării decalajelor dintre conținutul teoretic și cel didacticist al activităților și de configurația dinamică a cerințelor de pe piața muncii, respectiv de cele ale angajatorilor;
- eliminarea stereotipurilor cu privire la muncă, întrucât există riscul ca dorințele părinților să fie transferate inconștient sau impuse copiilor în planul dezvoltării carierei; acest lucru va putea fi reglat prin antrenarea părinților în anumite activități de consiliere dezvoltate la nivelul școlii;
- eliminarea unor surse de conflict între părinți și copii, în cazul în care elevii au opțiuni diferite, își doresc să abordeze o altă filieră școlar-profesională decât cea spre care optează părinții;
- implicarea membrilor comunității în consilierea derulată în școală, prilejuind contacte nemijlocite ale elevilor cu agenți/manageri ai unităților de toate tipurile (economice, culturale, de servicii), patroni, angajați reprezentativi pentru anumite domenii profesionale.
- formarea competențelor-cheie (competențe sociale și civice, simțul inițiativei și al antreprenoriatului) așa cum sunt ele definite în Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

Astfel, vom susține preluarea și utilizarea bunelor practici în domeniul consilierii carierei în toate unitățile de învățământ, ceea ce va crește, în mod evident, gradul de inserție a absolvenților pe piața muncii. Bunele practici identificate sunt consemnate în acest suport informativ, fiind diseminate la nivelul proiectului. Astfel, vor funcționa ca sursă de inspirație, nu doar pentru unitățile IPT, ci și pentru alte unități de învățământ, chiar pentru alte niveluri, în mod special cu privire la luarea deciziilor în domeniul consilierii carierei și al monitorizării inserției absolvenților pe piața muncii.

Bunele practici din cadrul activităților de consiliere generează plusvaloare educațională evidențiată în abilități personale, sociale, de carieră, demonstrate de elevi progresiv pe parcursul activităților și la final, demonstrate de către aceștia în atitudini marcate de o maturizare în ordonarea priorităților, în planificare, în luarea deciziilor. Dincolo de valoarea adăugată, ne propunem să vorbim despre valoarea

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

transferată către toate unitățile de învățământ care pot învăța din experiența celorlalți, care au această disponibilitate.

Misiunea consilierii carierei, așa cum a fost abordată prin proiectul nostru, consistă în a ajuta viitorii absolvenți să se autodescopere în planul resurselor intelectuale, al capacităților, aptitudinilor, talentelor, abilităților, deprinderilor ignorate, latente sau neexersate (de exemplu: capacitatea de comunicare, capacitatea de învățare în diferite contexte, abilitățile de relaționare socială, perseverența, curiozitatea intelectuală internă, potențialul creativ).

Toate activitățile de consiliere a carierei desfășurate formal, în cadrul de consiliere sau prin activități extrașcolare, asigură elevilor implicați suport moral și emoțional pentru a ști ce și cum să aleagă, pentru a-i face liberi în deciziile lor, pentru că sunt în cunoștință de cauză.

2. Exemple de bune practici. Descriere, impact, sustenabilitate și adaptabilitate

Titlul exemplului de bună practică: Diversificarea modalităților de asigurare a accesului la informație al elevilor cu privire la consilierea carierei

Descrierea exemplului de bună practică:

- modalitatea de lucru, acțiunile întreprinse pentru a deveni mai bun în acest domeniu
- actorii-cheie implicați, rolurile acestora
- resursele implicate (umane, informaționale, tehnologice, materiale)
- rezultatele obținute prin implementarea bunei practici
- mijloacele de măsurare/evaluare a progresului înregistrat

Facilitarea accesului nemijlocit al viitorilor absolvenți la resurse informaționale, inclusiv digitale, pentru evaluarea/autoevaluarea propriilor performanțe, a dezvoltării personale și a perspectivelor privind alegerea viitoarei cariere a condus la creșterea calității procesului de consiliere a carierei, prefigurând creșterea șanselor de inserție profesională a acestora. Folosirea de către cadrele didactice și de către elevii consiliați a unor surse diverse de informare în procesul de consiliere a carierei a sprijinit, în mod evident, atât îmbunătățirea învățării, cât și a orientării școlare și profesionale.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Rezultatele stipulate se prezintă astfel:

- la nivel funcțional: prin crearea în fiecare unitate de învățământ implicate în proiect a unei adevărate culturi a consilierii carierei, în cadrul căreia atitudinea elevului față de procesul de consiliere a trecut de la perceperea acesteia ca o activitate standard, înainte de implementarea proiectului, la perceperea ca un instrument de autocunoaștere, autopoziționare, autopromovare și de vizibilizare a propriului potențial, ceea ce conferă șanse mari de reușită privind inserția profesională;
- la nivel acțional: prin utilizarea mai eficientă în cadrul activităților de consiliere, dar și individual, a resurselor informaționale diverse; s-a creat un sistem de activități de consiliere a carierei, care oferă elevului posibilități variate de autocunoaștere, autopoziționare, autopromovare și de vizibilizare a propriului potențial, precum și feedback continuu din partea profesorului; formarea/dezvoltarea competențelor de autocunoaștere, autopoziționare, autopromovare și de vizibilizare a propriului potențial în rândul elevilor, viitori absolvenți.

Aceste finalități au fost atinse pe parcursul și la finalul activităților de consiliere a carierei, vizând întreg grupului țintă consiliat; ele vor fi vizate și în continuare, prin funcționarea sistemului pus la dispoziție de prezentul proiect, prin diseminare la nivelul județului Hunedoara și al județelor partenere.

În cadrul activităților de consiliere a carierei s-a acordat o importanță deosebită următoarelor aspecte:

- Asigurarea accesului elevilor consiliați la informație unitară, corectă, eficientă, exercițiile și testele de evaluare respectând același principiu pentru toți cei consiliați; fiecare elev a avut posibilitatea creării unei baze personale de date și informații privind consilierea carierei, inclusiv prin orientarea către linkuri specializate
- Accesibilitate și transparență - informațiile și serviciile de consiliere furnizate au fost accesibile și transparente tuturor beneficiarilor (elevi, părinți, profesori diriginți) într-o formă inteligibilă pentru aceștia; au existat cazuri în care profesori diriginți și părinți au solicitat consilierului informații specifice privind consilierea carierei.
- Corectitudinea informațiilor - corectitudinea și veridicitatea informațiilor oferite prin intermediul activităților de consiliere a carierei - profesorii consilieri au gestionat în permanență informațiile furnizate elevilor ca bază pentru o consiliere eficientă; elevii

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

au putut învăța cum să își selecteze singuri sursele corecte și valide de informare, ce înseamnă sursele deschise de informare în domeniul consilierii carierei;

- Utilizarea eficientă pe scară largă - implementarea și dezvoltarea serviciilor de consiliere a carierei presupun realizarea acestora într-un mod susținut, promovând utilizarea celor mai bune practici și soluții propuse de consilieri la nivelul tuturor unităților de învățământ;
- Orientarea pe valoarea adăugată a serviciilor de consiliere a carierei (centrarea pe nevoile beneficiarilor) - toate activitățile au fost proiectate astfel încât să satisfacă nevoile elevilor consiliați în ceea ce privește o bună și completă informare (nevoile au fost identificate prin intermediul cercetării derulate la începutul proiectului).

Activitățile de informare a elevilor dezvoltate în cadrul orelor de consiliere a carierei, au următoarele caracteristici:

- toate activitățile de consiliere a carierei au vizat o informare sistematică, cuprinzătoare, asigurându-se astfel formarea competențelor structurate în Ghidul „O carieră de succes”, care să faciliteze viitorilor absolvenți accesul pe piața muncii;
- au asigurat elevilor accesul permanent la Internet, profesorii oferind o colecție de linkuri specializate, care au putut fi accesate de elevi, colecție îmbunătățită prin implicarea directă a elevilor;
- au creat sesiuni de informare pe teme diverse, în funcție de interesele exprimate de elevi;
- folosirea Ghidului carierei ca principală sursă de informații;
- profesorii consilieri au demonstrat un bun management al grupurilor de lucru;
- folosirea în mare măsură a instrumentelor de colaborare dintre elevi, dintre elevi și profesori (site-urile de socializare, forumuri școlare)
- personalizarea activităților de consiliere a carierei, ținând cont de nevoile de informare ale grupului de lucru dar și ale fiecărui elev; elevii au fost încurajați să își constituie portofolii personale cuprinzând informații sustinute despre carieră;
- printr-o informare, susținută, elevii au fost familiarizați cu cerințele pieței muncii locale, regionale, naționale astfel încât, marea majoritate a absolvenților să își găsească loc de muncă în domeniul pentru care a fost format.

Activitățile de consiliere a carierei sunt evaluate sistematic, pe parcurs, precum

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

și la final, atât prin chestionarea orală de către profesori, cât și prin folosirea chestionarului ca instrument de evaluare. Astfel, rezultatele evaluării au indicat clar progresul înregistrat de grupul cu care s-a lucrat, dar și de fiecare elev consiliat.

Impactul exemplelor de bună practică:

Informarea sistematică a elevilor, dintr-o diversitate de surse, ca exemplu de bună practică, au influențat în mod evident rezultatele obținute în domeniul consilierii carierei în unitățile școlare implicate în proiect.

Astfel, elevii au căpătat/și-au dezvoltat abilitatea de a identifica și de a consulta o sursă de informații care să îi faciliteze autocunoașterea, realizarea unei aplicații în vederea obținerii unui job, cunoașterea unor profesii din perspectiva propriilor opțiuni etc.

S-a putut constata că elevii au căpătat din ce în ce mai mult interes pentru carieră, au învățat să își coreleze potențialul propriu cu anumite profesii, locuri de muncă.

Interesant este faptul că elevii au fost preocupați atât de studierea individuală a unor surse de informare, cât și de studierea acestora în grupul (realizarea de proiecte educaționale).

Un punct tare al activităților de consiliere a carierei l-au constituit întâlnirile de diseminare a informațiilor despre proiect la nivelul școlilor, întâlniri la care au participat părinți ai elevilor din anii terminali, profesori diriginți, directori. Toți acești participanți au putut beneficia de informații specifice privind consilierea carierei, privind modul în care aceasta poate optimiza inserția profesională. A fost o modalitate de a-i conștientiza și responsabiliza pe viitorii absolvenți cu privire la beneficiile activității de consiliere a carierei.

Profesorii consilieri implicați în proiect au pus la dispoziția cadrelor didactice și a elevilor beneficiari exemple de oportunități de învățare despre carieră, proiecte de lecții inovatoare, un cadru de schimb de informații privind consilierea carierei, posibilități de dialog și consultare pentru compararea practicilor.

Bunele practici identificate în cadrul proiectului nostru vor fi prezentate în cadrul diferitelor activități de diseminare și workshopuri, ca exemplu de urmat și aplicat în toate unitățile de învățământ, cuprinzând întreaga tematică și rezultate ale proiectului

cu privire la consilierea carierei.

Ceea ce țintim prin diseminarea bunelor practici în consilierea carierei este păstrarea diversității de abordare a activităților de consiliere, dar ridicând standardele, pe care le dorim unitare, și îndepărtând obstacolele privind oportunitățile de învățare despre sine și despre carieră.

Rezultatul așteptat este îmbunătățirea calității activităților de consiliere, cu impact major asupra inserției profesionale a viitorilor absolvenți. O bună informare a elevilor va avea ca efect potrivirea pe piața muncii a competențelor elevilor cu cerințele angajatorilor. Diseminarea bunelor practici cu privire la informarea complexă a elevilor în cadrul activităților de consiliere a carierei vor determina îmbunătățirea capacității de inovare a profesorilor consilieri, îmbunătățirea răspunsului acestora la necesitățile celor care învață cum să se insereze cu succes pe piața muncii. Este necesară creșterea la viitorii absolvenți a gradului de conștientizare cu privire la importanța învățării continue, a gradului de motivare pentru lărgirea cunoștințelor și pentru dezvoltarea competențelor personale potrivit cerințelor de pe piața muncii în continuă transformare.

Considerăm că se impune o reconsiderare a activității de consiliere a carierei, în sensul unei corelări foarte bune a acesteia cu nevoile viitorilor absolvenți, nevoi ce țin de o bună informare cu privire la configurarea pieței muncii, la potențialul de transformare al acesteia, apoi o corelare cu nevoile individuale ale elevilor de a se cunoaște mai bine, de a-și plia profilul pe ceea ce își doresc angajatorii.

Unitățile de învățământ IPT trebuie să devină adevărate centre de consiliere pentru carieră, valorizând, în felul acesta, atât resursele materiale, cât și cele umane pe care le dețin, reorganizate pentru a asigura modalități cât mai diverse de susținere continuă a viitorilor absolvenți pentru o inserție socio-profesională de succes.

Consilierea părinților cu privire la cariera propriilor copii, ca exemplu de bună practică, potențează în mod evident rezultatele obținute în domeniul consilierii carierei în unitățile școlare.

Astfel, elevii au beneficiat de suportul părinților în demersul lor de explorare a pieței muncii.

S-a putut constata că părinții au căpătat interes direct pentru cariera propriilor copii, au învățat cum să le fie alături, să îi sprijine în alegerea carierei.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Un aspect deosebit de important îl constituie întâlnirile de diseminare a informațiilor despre proiect la nivelul școlilor, la care participă și părinți ai elevilor din anii terminali, profesorii diriginți, directorii. Toți acești participanți au putut beneficia de informații specifice privind consilierea carierei, privind modul în care aceasta poate optimiza inserția profesională.

Bunele practici privind consilierea părinților vor fi prezentate în cadrul diferitelor activități de diseminare, workshopuri, ca exemplu de urmat și aplicat în toate unitățile de învățământ, cuprinzând întreaga tematică și rezultate ale proiectului cu privire la consilierea carierei.

Ceea ce țintim prin diseminarea bunelor practici în consilierea carierei este conștientizarea și responsabilizarea părinților ca vectori deosebit de importanți în alegerea responsabilă a carierei de către viitorii absolvenți.

Rezultatul așteptat este îmbunătățirea nivelului de informare a părinților, îmbunătățirea comunicării dintre părinți și copii, a comunicării dintre școală și familie, ceea ce va determina, indirect, creșterea nivelului inserției socio-profesionale. Este necesară creșterea, și în rândul părinților, a gradului de motivare pentru lărgirea cunoștințelor cu privire modul în care își pot susține propriii copii în alegerea carierei.

Considerăm că se impune ca fiecare unitate de învățământ să-și planifice informarea sistematică a părinților pe teme privind cariera, piața muncii, o abilitare a acestora în a cunoaște nevoile individuale ale elevilor.

Afirmam anterior că unitățile de învățământ trebuie să devină adevărate centre de consiliere pentru carieră, asigurând modalități cât mai diverse de susținere continuă a viitorilor absolvenți pentru o inserție socio-profesională de succes. Activitățile de consiliere a părinților, realizate cu profesionalism, vor determina creșterea ratei de succes privind inserția socio-profesională a absolvenților.

Consilierea carierei, abordată într-o manieră complexă, bazată pe cercetarea și pe exprimarea nevoilor viitorilor absolvenți, îndeplinește un rol educativ, dar și unul social extrem de important: acela de a reduce distanța dintre lumea școlii și cea a muncii, scoțând instituția educativă dintr-o relativă izolare față de lumea profesiilor, de practica relațiilor interumane și de viața socială, pregătindu-i pe elevi pentru viitoarele „tranziții” ale carierei personale.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Dacă realismul și caracterul practic al consilierii vor fi prevalente, așa cum s-a întâmplat în activitățile de consiliere furnizate prin proiectul nostru în anul I și II de implementare, viitorii absolvenți vor fi sprijiniți să se adapteze cu mai mare ușurință la dinamica socială și economică prezentă. Vom putea, astfel, să preîntâmpinăm în mare măsură, opțiuni pentru „munca la negru”, pentru desfășurarea numai de activități economice gospodărești sau de munci sezoniere, sau pentru emigrare, susținând formarea unor capacități absolut necesare, precum flexibilitatea, adaptarea, integrarea.

III. ATITUDINI ȘI ABILITĂȚI ÎN CONSILIERE

Atitudinile și abilitățile de consiliere au un rol important în construirea și menținerea unei relații terapeutice eficiente.

A. Atitudinile consilierului sunt: acceptarea necondiționată, congruența, empatia și colaborarea.

1. Acceptarea necondiționată

Este cea mai importantă atitudine în consiliere. Ea presupune acceptarea unei persoane ca ființă umană fără a fi neapărat de acord cu valorile, convingerile sau comportamentele sale personale; acceptăm elevul și nu comportamentul său (faptul că și-a lovit soția).

Acceptarea este diferită de neutralitate, ignorare, milă, sau toleranță. Acceptarea necondiționată presupune evitarea judecăților despre ceea ce spune sau face elevul (“Cum ai putut să-l bați pe Ionuț?”) și a afirmațiilor de genul “sunt de acord, este bine, etc.”

Prin transmiterea atitudinii de acceptare necondiționată, consilierul devine un model de reacționare pentru client, care la rândul lui va învăța să se accepte pe el însuși.

2. Congruența

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Se referă la concordanța dintre comportamentul, convingerile, emoțiile și valorile unei persoane. Cu alte cuvinte, definește autenticitatea modului în care ne comportăm. Este indicat să nu exprimăm convingeri și idei în care nu credem cu adevărat deoarece decalajul dintre ceea ce simțim, gândim și spunem sau facem, se va transpune în comportamentul nostru verbal sau nonverbal și va fi ușor sesizabil de ceilalți.

Lipsa de autenticitate duce la pierderea relației de încredere a clienților. De exemplu, dacă elevul ar spune “Sunt foarte supărat pentru că părinții mei sunt tot timpul plecați de acasă; tata pleacă frecvent în delegații, iar mama vine acasă doar seara. Aș vrea să stea mai mult timp cu mine.”, iar consilierul ar răspunde “Da, e foarte neplăcut că părinții nu pot petrece mai mult timp cu copiii.” (însă consilierul se gândește că și el, la rândul lui, ajunge târziu acasă, dar nu vede o problema în aceasta și prin urmare zâmbește, iar copilul se va simți neînțeleș și frustrat.

3. Empatia

Este abilitatea de a te transpune în locul altei persoane și de a înțelege modul în care ea gândește, simte și se comportă. A fi empatic nu înseamnă să te identifici cu acea persoană.

Empatia se dezvoltă prin îmbunătățirea abilităților de comunicare verbală și nonverbală cum ar fi:

Utilizarea întrebărilor deschise care facilitează comunicarea (ai putea sa-mi spui mai multe despre acel eveniment..?)

Utilizarea rară a întrebărilor închise care blochează comunicarea (de ce..?)

Ascultarea elevului

Lipsa moralizării elevului

Evitarea întreruperilor, încurajarea vorbirii

Lipsa sfaturilor

Lipsa judecății - discutarea comportamentelor alternative

De exemplu, dacă elevul ar spune “Mi-a fost rușine când ceilalți au râs de mine” un răspuns empatic din partea consilierului ar fi: “Dacă aș fi fost în locul tău și eu m-aș fi simțit rușinat.”

4. Colaborarea

Relația terapeutică are un caracter colaborativ. Consilierul are rolul de a încuraja și de a ghida elevul pentru a găsi soluții la problemele identificate.

De asemenea, consilierul are sarcina de a ajuta elevul să înțeleagă strategia terapeutică și rațiunea ei, mecanismul prin care gândurile determină emoțiile, și influențează comportamentul.

B. Abilitățile consilierului

Abilitățile de consiliere au un rol important atât în etapa de evaluare cât și în cea de intervenție (Yvey, 1994). Ele susțin practic orice demers în consiliere. Abilitățile consilierului sunt: ascultarea activă (concordanța între limbajul verbal și nonverbal, folosirea răspunsului minimal, reflectarea sentimentelor, parafrizarea, sumarizarea, formularea întrebărilor), observarea elevului, focalizarea, confruntarea, furnizarea de informații. Aceste abilități se pliază pe aspectele de personalitate ale terapeutului și treptat se conturează un stil personal în consiliere.

1. Ascultarea activă

Ascultarea activă se realizează prin următoarele modalități: adaptarea comportamentului consilierului la limbajul verbal și nonverbal al elevului, folosirea răspunsului minimal, reflectarea sentimentelor, parafrizarea, sumarizarea și adresarea întrebărilor.

a) Adaptarea comportamentului consilierului la limbajul verbal și nonverbal al elevului.

Un mod eficient de îmbunătățire al relației terapeutice este adaptarea comportamentului nostru la comportamentul verbal și nonverbal al elevului. Prin aceasta, elevul primește mesajul că terapeutul îl ascultă.

De exemplu, dacă un copil stă pe podea în timp ce se joacă, consilierul se poate așeza lângă el, încercând să-i copieze poziția. Aceasta trebuie să se facă într-un mod natural și confortabil fără a stânjeni elevul. A doua modalitate, se referă la adaptarea

tonului vocii și a ritmului de vorbire al consilierului la cel al elevului.

Vocea noastră este un instrument care comunică sentimentele pe care le avem față de o persoană. De exemplu, dacă un client vorbește încet sau foarte repede terapeutul poate să încerce să-i răspundă în aceeași manieră. Sesizarea acestui aspect ne ajută să evităm să întrerupem elevul atunci când ne spune ceva.

O altă modalitate de îmbunătățire a relației terapeutice se referă la ponderarea contactului vizual în funcție de starea de confort a elevului; de exemplu, dacă acesta se simte incomodat de o privire prea insistenta, terapeutul trebuie să-și readapteze privirea.

Modificările bruște ale contactului vizual sau ale comportamentului nonverbal al elevului atunci când ne povestește ceva, pot fi un semn că subiectul despre care vorbește este unul dificil pentru el. În consecință, folosind aceste modalități, consilierul va transmite elevului că îl ascultă, iar astfel elevul se va simți pregătit să răspundă la întrebările consilierului.

b) Folosirea răspunsului minimal și a încurajării

Apare automat în conversația noastră atunci când ascultăm, sub formă nonverbală (a da din cap, aha), dar și verbală (înțeleg, știu ce vrei să spui). Ele indică vorbitorului că persoana cu care discută este atentă (Copilul: "Totdeauna când mă duc la grădiniță mă enervează că trebuie să mă culc de amiază". Consilierul: „Hm, înțeleg ce vrei să spui”).

Dacă elevul ne povestește ceva - „Este groaznic ! Șeful strigă la mine, clienții sunt nemulțumiți. Mă simt ca într-o cușcă”- și se oprește aici, consilierul îl poate încuraja să continue prin simpla repetare a ultimelor cuvinte „ca într-o cușcă ?” așteptând o detaliere din partea elevului.

c) Reflectarea

Reflectarea are rolul de a explicita și clarifica emoțiile cu care se confruntă elevul la un moment dat. Există două tipuri de reflectare: reflectarea conținutului- care de multe ori este numită și parafrazăre și reflectarea sentimentelor. Ele pot fi folosite și împreună.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Exemplu: CONSILIER: Ioana, cum mai merg lucrurile cu mama ta? ELEV: Păi, testele pe care le-a făcut ultima oară nu arată prea bine. Dar cu cancerul niciodată nu poți să spui nimic. Sunt foarte îngrijorată. Este foarte greu să fiu relaxată știind că are cancer. CONSILIER: Mi se pare că ești destul de tensionată și speriată.

Reflectarea este una din abilitățile cheie în consiliere deoarece îl face pe client să devină conștient de ceea ce simte și îl încurajează să se confrunte cu problemele emotionale și nicidecum să le evite.

Înainte de a face orice intervenție, e important să recunoaștem sentimentele cu care se confruntă elevul și să le validăm. În mod frecvent, unii clienți evită să-și exploreze sentimentele deoarece vor să evite durerea asociată cu emoțiile puternice cum ar fi tristețea, disperarea, furia sau anxietatea.

Confruntarea cu sentimentele lor le permite clienților abordarea eficientă a problemelor și apoi posibilitatea să ia decizii mai bune. De exemplu, dacă terapeutul îi spune elevului “ești foarte trist”, îl va determina pe client să se focalizeze pe durerea sa.

Experiențierea emoțiilor este adesea dureroasă, dar are funcție cathartică și este indicat să intervină în acest sens în procesul de consiliere. Câteodată clienții spun direct ceea ce simt („sunt furios pe fratele meu”).

Pentru persoanele care vorbesc mai puțin despre sentimentele lor, consilierul poate adresa o întrebare închisă pentru a clarifica ceea ce simte elevul “Ești cumva furioasă pe tatăl tău?”. De asemenea, consilierul își poate da seama de emoțiile pe care le trăiește elevul și din comportamentul lui nonverbal. Dacă reflectarea sentimentelor este dureroasă, elevul s-ar putea să înceapă să plângă.

În consilierea copiilor, reflectarea sentimentelor poate duce la o manifestare evidentă în plan comportamental. De exemplu, dacă un consilier spune “ești furios sau pari foarte supărat”, copilul s-ar putea să răspundă într-o manieră agresivă și să se manifeste agresiv (ex. să arunce o jucărie). Dacă acest lucru se întâmplă, consilierul nu trebuie să se alarmeze ci să fie satisfăcut deoarece copilul a fost capabil să-și exteriorizeze sentimentele. După aceea, consilierul îl poate încuraja pe copil să-și exprime într-un mod adecvat furia.

Reflectarea se poate realiza și cu ajutorul unor personaje imaginare, simboluri

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

sau jucării. Dacă, de exemplu, copilul redă emoțiile trăite de personajele de jucărie, consilierul va reflecta emoțiile referindu-se la aceeași jucărie. Copilul nu trebuie forțat să recunoască faptul că aceste emoții îi aparțin.

Exemplu: ELEV: De fiecare dată când îi spun mamei să mă ducă afară, nu vrea (două păpuși care vorbesc una cu cealaltă). CONSILIER: Hm... păpușa pare foarte supărată că nu o lasă mama ei afară.

Este importantă utilizarea unui vocabular pe care copilul îl poate înțelege. Astfel, la vârsta preșcolară copilul poate eticheta tristețea, furia, teama și bucuria. Totuși trebuie să ținem cont de nivelul de dezvoltare emoțională al copilului, deoarece acest nivel poate fi diferit la doi copii care au aceeași vârstă cronologică.

d) Parafrazarea

Parafrazarea presupune reformularea celor spuse de client atunci când terapeutul dorește să se asigure că a înțeles bine ceea ce elevul îi transmite. Parafrazarea nu presupune evaluarea sau interpretarea a ceea ce a spus interlocutorul.

Exemplu: ELEV: De fiecare dată, tata îmi promite că vine la meci și întotdeauna intervine ceva mai important. Niciodată nu este lângă mine când am nevoie de el. CONSILIER: Din câte mi-ai spus înțeleg că ești supărat pentru că părintii tăi nu sunt lângă tine când ai nevoie de ei și pentru că tatăl tău îți promite unele lucruri și nu se ține de cuvânt.

e) Sumarizarea

Consilierul sumarizează din când în când informația furnizată de către client. Sumarizarea are mai multe roluri:

a) clarificare: câteodată clienții devin confuzi în legătură cu detaliile povestirii lor. În acest caz, sumarizarea clarifică afirmațiile lor și organizează informația astfel încât clienții să dobândească o imagine mai clară și să aibă posibilitatea de a găsi soluții la problemele lor.

b) fixare: sumarizarea este utilă când consilierul dorește să încheie sau să înceapă ședința, sau concluzionează și se face trecerea spre o altă temă permițându-i astfel elevului să fixeze mai bine lucrurile discutate.

Exemplu: CONSILIER: ”Hai să vedem...la ultima întâlnire am discutat despre sentimentele tale față de soacra ta și despre cearta pe care ați avut-o imediat după ce s-a născut copilășul. Te simțeau vinovată și speriată. De atunci, lucrurile s-au mai îmbunătățit. De asemenea, ai avut de făcut ceva pentru azi. Cum a mers?”

f) Formularea întrebărilor

Întrebările ne ajută să aflăm informații despre problema cu care se confruntă elevul (“Poți să-mi descrii ultima ceartă pe care ai avut-o cu tatăl tău?”), sau să clarificăm unele aspecte din ceea ce ne spune (Elevul: George mă enervează tot timpul!, Consilier: Poți să-mi spui mai multe despre ceea ce face George și te enervează?”)

Există două tipuri de întrebări: întrebări deschise și închise. Întrebările închise sunt acele întrebări care generează răspunsuri specifice, în termeni de da sau nu, sau răspunsuri care oferă foarte puține informații cum ar: “Ai venit aici cu masina...? Câți ani ai? Îți place la școală?”.

Aceste întrebări se folosesc atunci când dorim să obținem unele informații concrete sau atunci când elevul are dificultăți în a se exprima.

Utilizarea întrebărilor închise poate duce la următoarele probleme:

elevul poate da un răspuns scurt fără a-l mai dezvolta

elevul se poate simți limitat în a răspunde la întrebări într-o manieră semnificativă

elevul poate aștepta o altă întrebare în loc să se simtă liber să răspundă în mod deschis. De aceea, întrebările închise trebuie folosite cu grijă. Întrebările deschise permit explorarea conținutului și a emoțiilor relevante. Astfel de întrebări pot fi: “Poți să-mi povestești despre familia ta?, Cum te simți?, Ce poți să-mi spui despre școala ta?”. Prin urmare, răspunsurile clienților sunt mult mai bogate din punct de vedere informațional. Totodată, permit elevului să vorbească despre lucrurile importante pentru el și nu despre ceea ce considera consilierul că ar fi mai important.

Adesea în procesul de consiliere psihologică, copiii evită să vorbească despre problemele personale; de aceea se recomandă folosirea într-o proporție mai mare a întrebărilor deschise.

Totodată trebuie să se evite adresarea întrebării “de ce?”, deoarece determină elevul să găsească scuze sau raționalizări ale comportamentului său.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Exemplu: ELEV: Singura din familie cu care mă înțeleg este sora mea. Întrebare deschisă-CONSILIER: Poți să-mi spui mai multe despre sora ta ? Întrebare închisă-CONSILIER: Câți ani are sora ta ?

O problemă legată de adresarea întrebărilor este aceea că adesea copiii sunt puși de către adulți în situația de a răspunde la multe întrebări.

Ca răspuns la această presiune, mulți copii devin “experți” în a da răspunsuri în concordanță cu așteptările adulților. Aceste răspunsuri nu reprezintă neapărat ceea ce copilul consideră a fi adevărat.

Adresarea întrebărilor trebuie făcută în mod ponderat, așa încât ședința de consiliere să nu se transforme într-un interogatoriu.

Dacă sunt folosite în mod corect, întrebările facilitează identificarea și clarificarea informațiilor furnizate de către client.

2. Observarea

Observarea este abilitatea de a culege informații relevante despre client din următoarele surse: comportament verbal, nonverbal și identificarea incongruențelor.

a) Comportamentul verbal

Elevii au tendința de a repeta și a pune accentul pe cuvintele care exprimă lucruri importante pentru ei, prin urmare e important să identificăm care sunt acestea. 😊 În consilierea copilului, se urmărește dacă acesta comunică adecvat, se simte frustrat de faptul că nu poate comunica (se bâlbaie, face pauze) sau tinde să se bazeze mai mult pe metode nonverbale de comunicare.

b) Comportamentul nonverbal

Comportamentul nonverbal se referă la contactul vizual, expresia feței, postura, mișcările corporale și tonalitatea vocii. Putem observa o modificare a posturii elevului în sensul luării unei poziții închise (brațe și picioare încrucișate) atunci când se simte inconfortabil sau nu dorește să vorbească despre un subiect, și alternarea rapidă a contactului vizual sau ezitarea în vorbire atunci când se simte confuz.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Expresia facială reflectă ceea ce simte elevul la un moment dat. În acest sens, putem observa încleștări ale feței, dilatări ale pupilei când elevul este interesat de ceva, un zâmbet care nu se potrivește într-un context, înroșiri ale feței, modificări ale ritmului respirației.

În consilierea copilului, un mod eficient de observare este de a invita copilul să se joace cu jocurile și materialele aflate la dispoziție sesizând următoarele aspecte: Abilitățile motorii: se observă nivelul de activitate al copilului (dacă stă, sare, fuge, se plimbă, dacă e flexibil în mișcări), e inhibat în exprimarea comportamentală (ex. copiii anxioși au dificultăți de control al respirației), este liniștit sau agitat, agresiv, ușor distractibil, prezintă gesturi stereotipe, etc.

Abilitățile emoționale și sociale: se observă nivelul de dezvoltare al abilităților de exprimare emoțională, modificări ale trăirii emoționale ale copilului pe parcursul consilierii, conștientizarea de către copil a acestor stări și a nivelului de reactivitate emoțională.

Este important să observăm reacția copilului atunci când consilierul dorește să interacționeze cu el, dacă este un copil afectuos și dependent de interacțiunea cu consilierul, care este răspunsul copilului la contactul fizic, are copilul limite adecvate (ex. ia lucruri ale consilierului fără a cere voie, vrea să fie luat în brațe de către consilier, evită contactul fizic al consilierului), manifestă copilul tendințe de abordare evitativă (ex. manifestă inițiativă și apoi așteaptă indicații)

Funcționarea intelectuală: pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 4-8 ani, un indicator al funcționării intelectuale poate fi obținut prin angajarea copilului în sarcini specifice cum ar fi rezolvarea de puzzle, numirea părților corpului sau identificarea culorilor.

Pentru a obține informații acurate despre nivelul de dezvoltare al copilului trebuie să corelăm datele obținute la aceste sarcini cu vârsta cronologică pe care o are copilul. Jocul: se observă dacă jocul copilului este adecvat vârstei din punct de vedere al creativității, sau stereotip, repetitiv, limitat, infantil, (ex. în mod repetat copilul pune și scoate nisipul dintr-o găleată fără a face nimic altceva).

Totodată consilierul observă calitatea jocului: dacă jocul este orientat spre scop urmând o anumită ordine și dacă jucăriile sunt folosite în mod corect. Este important să

UNIUNEA EUROPEANĂ

se observe și intensitatea stării afective din timpul jocului.

c) Identificarea incongruențelor

Stările de confuzie, sau cele conflictuale sunt de multe ori motivul pentru care clienții se adresează unui consilier.

Observarea atentă a comportamentului verbal și nonverbal ne poate oferi multe informații despre incongruențele cu care se confruntă elevul. Discrepanțele pot fi de mai multe tipuri (Yvey, 1994):

1. Discrepanțe între două comportamente nonverbale Elevul poate vorbi despre cât de bine merge relația cu partenerul zâmbind în timp ce ține mâinile și obrajii încleștați.
2. Discrepanțe între două afirmații Într-o singură frază, elevul poate exprima două lucruri contradictorii: „Fiul meu este extraordinar, sunt mulțumit, dar pur și simplu nu mă respectă!”
3. Discrepanțe între ceea ce spune și ceea ce face elevul Un părinte poate vorbi despre cât de mult își iubește copilul în timp ce folosește ca și metodă de disciplinare pedeapsa fizică.
4. Discrepanțe între o afirmație și comportamentul nonverbal Elevului îi poate spune consilierului „Nu mă deranjează să discut despre acest subiect,, în timp ce ține mâinile încleștate și roșește”.
5. Discrepanțe între modul de gândire a două persoane
Identificarea conflictelor pe care elevul le are cu alte persoane este un punct important în consiliere.
6. Discrepanțe între ceea ce își dorește elevul și o situație Aceste incongruențe se datorează modului în care elevul percepe realitatea diferit de modul în care realitatea se prezintă („Aș vrea să dau la medicină, dar tocmai am aflat că se dă examen din chimie și mie nu-mi place chimia. N-o să reușesc niciodată!”)

De multe ori în consiliere identificare discrepanțelor reprezintă primul pas în a-i face pe clienți să conștientizeze problema cu care se confruntă.

3. Focalizarea

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Focalizarea presupune direcționarea conversației cu elevul spre aspectele pe care le considerăm importante pentru consiliere; de asemenea, ea este utilă atunci când elevul ne furnizează foarte multe informații despre ceea ce se întâmplă, sare de la un subiect la altul sau evită în mod sistematic să vorbească despre un subiect.

Focalizarea poate fi făcută pe emoțiile elevului (“Ioana, pari supărată! Poți să-mi spui mai multe despre ceea ce simți acum?”), pe problemă (“Poți să-mi spui mai multe despre cearta pe care ai avut-o cu soțul tău?”), sau pe relațiile cu ceilalți (“Cum crezi că afectează pe membrii familiei demisia ta?”).

La consilierii începători există tendința de a se focaliza mai mult pe fapte și mai puțin pe emoțiile elevului; astfel la finalul ședinței consilierul adună o mulțime de date despre problemă, dar nu și despre modul în care problema îl afectează pe client (Yvey, 1994).

Totuși, de cele mai multe ori clienții se adresează unui terapeut datorită emoțiilor pe care le provoacă o situație. Prin urmare, identificarea emoțiilor elevului față de o situație este un punct cheie în consiliere.

4. Confruntarea

Confruntarea constă în identificarea discrepanțelor (discrepanțe între două comportamente nonverbale, discrepanțe între două afirmații, discrepanțe între ceea ce spune și ceea ce face elevul, discrepanțe între o afirmație și comportamentul nonverbal, discrepanțe între două persoane, discrepanțe între ceea ce își dorește elevul și o situație), conștientizarea acestora de către client și asistarea acestuia în a găsi soluții la problema cu care se confruntă. Ea se bazează pe ascultarea activă și pe observarea atentă a elevului.

Exemplu: ELEV: Cred că merit o mărire de salariu! CONSILIER: Poți să-mi spui câteva motive pentru care crezi că meriți să îți se mărească salariul? ELEV: Păi, lucrez de mult timp aici și mlțti dintre colegii mei câștigă mai bine decât mine. Nu e cinstit, mai ales dacă mă gândesc la cât de scumpă e viața acum! CONSILIER: Mai devreme ai spus că îți place să o iau pas cu pas atunci când e vorba de munca ta. Cum crezi că se potrivește asta cu faptul că vei o mărire de salariu? ELEV: Din punctul ăsta de vedere cred că va trebui să muncesc puțin mai mult dacă doresc să obțin acea mărire de salariu.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Confruntarea trebuie să fie făcută cu grijă, fără a judeca elevul, bazându-se pe sumarizare, parafrazăre, și reflectarea empatică a sentimentelor.

Furnizarea de informații

Pe parcursul ședințelor, consilierul identifică, atitudinile și abilitățile și cunoștințele elevului față de o anumită problemă. În funcție de acuratețea lor, consilierul va oferi informații noi și corecte transmise într-o manieră care să permită înțelegerea acestora de către client. În furnizarea informațiilor este indicat ca terapeutul să țină cont de următoarele recomandări:

Să folosească un limbaj comun cu cel al elevului

Să transmită informații corecte

Să exploreze împreună cu el alternativele unei probleme fără a-i oferi soluții

Să învețe elevul să caute singur informații și să le evalueze critic

Să analizeze și să modifice împreună cu elevul informațiile incorecte deținute de acesta

O modalitate de a furniza informații este folosirea afirmațiilor; acestea pot fi utile în a determina elevul să se focalizeze pe povestirea lui și să conștientizeze emoțiile aferente acestora. Afirmațiile pot fi folosite în mai multe moduri:

Afirmațiile dau posibilitatea elevului să conștientizeze și să-și exprime o anumită emoție; de exemplu, consilierul i-ar putea spune elevului care-și reprimă furia “când sunt furios ridic tonul”.

Afirmațiile dau posibilitatea consilierului să-i arate elevului că este înțeles; de exemplu, consilierul poate spune elevului care se simte rușinat: ” Dacă aș fi fost în locul tău , m-aș fi simțit foarte rușinat.”

Afirmațiile îi oferă consilierului un mijloc prin care să recunoască punctele tari, resursele elevului. El poate spune: “Trebuie să fi fost foarte curajos dacă ai făcut acest lucru”

Afirmațiile pot fi folosite pentru a sublinia evenimentele importante dintr-o activitate; de exemplu, dacă un copil are dificultăți în alegerea jucăriilor, consilierul poate spune: “Îți este greu să alegi jucăria“. Astfel, consilierul îi dă copilului un feed-back legat de dificultatea de a alege jucăria și totodată oferă copilului posibilitatea să exploreze acest

UNIUNEA EUROPEANĂ

aspect al comportamentului său.

Afirmatiile sunt utile în a-l face pe client să conștientizeze anumite stări. De exemplu, dacă un copil se joacă cu un șoricel de pluș pe care îl ascunde, consilierul îi poate spune: “ Șoricelul se ascunde. Mă întreb dacă îi este frică să fie prins.”

O altă modalitate folosită în furnizarea informațiilor este feedback-ul. Feedback-ul susține comunicarea dintre consilier și client și are la bază ideea că trebuie să ne focalizăm pe micile progrese ale elevului dacă vrem ca acestea să devină mari, și nu pe defecte. În oferirea de feedback se recomandă următoarele:

Să fie focalizat pe aspectele pozitive; să fie constructiv și nu distructiv

Să fie specific și concret, focalizat pe un comportament specific și nu pe unul general.

Sa fie descriptiv si nu evaluativ si critic; se recomandă evitarea judecatilor de valoare; de exemplu, dacă un copilul ia plastilina si face o minge, consilierul trebuie să spună : “ Văd ca ai facut din plastilina o minge.”

Sa se adreseze comportamentelor si atitudinilor care pot fi schimbate

Sa ofere alternative de comportamente

Sa fie oferit imediat după de comportamentul a fost efectuat și nu dupa o perioada de timp

Să se adreseze comportamentului elevului si nu elevului in general

Dacă elevul cere să i se spună și aspectele negative consilierul trebui să aibă grijă să le menționeze și pe cele pozitive.

IV. MEDIEREA ȘCOLARĂ

Medierea școlară este o activitate reglementată încă din 2007 și prevede o arie largă de activități și atribuții a mediatorului școlar. Medierea școlară constă în facilitarea dialogului școală-familie-comunitate, îmbunătățirea imaginii și încrederii în instituțiile de învățământ, monitorizarea copiilor în ceea ce privește incluziunea școlară, elaborarea și implementarea programelor de incluziune școlară, elaborarea de rapoarte în ceea ce privește situația copiilor defavorizați în scopul identificării soluțiilor

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

optime pentru asigurarea accesului egal la educație al copiilor, informarea autorităților responsabile în ceea ce privește eventualele încălcări ale drepturilor copilului și sprijinirea în demersurile acestora pentru soluționarea situațiilor respective, etc.

Legea Educației prevede că toate Centrele Județene de Resurse și Asistență Educațională organizează, monitorizează și coordonează, printre alte activități și servicii educaționale, și servicii de mediere școlară, furnizate de mediatorii școlari. Aceeași lege prevede, că mediatorul școlar face parte din personalul didactic auxiliar. Astfel, pentru a fi mediator școlar, este nevoie de absolvirea unei instituții de învățământ superior cu diplomă de licență cu specializarea asistență socială sau absolvirea cu diplomă de bacalaureat a liceului pedagogic, specializarea mediator școlar, ori absolvirea cu diplomă de bacalaureat a oricărui alt profil liceal, urmată de un curs de formare profesională cu specializarea mediator școlar.

Legea Medierii are norme în ceea ce privește medierea și serviciile de mediere a conflictelor.

Serviciile de mediere au ca scop soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor sau a litigiilor. Această lege enumeră enunțativ tipul de conflicte ce pot face obiectul unui proces de mediere: conflicte civile, familiale, comerciale, de dreptul muncii, specificând că serviciile de mediere pot viza și alte tipuri de conflicte. Medierea este posibilă și admisibilă în conflictele în care părțile pot dispune în mod liber de drepturile lor.

Serviciile de mediere pot viza și conflictele școlare. Conflictele școlare se pot ivi între elevii din cadrul unei instituții de învățământ, între elevi și profesori, între elevi și alte persoane didactice auxiliare, chiar și între profesori, cu condiția ca respectivul conflict să vizeze activitatea din cadrul și/sau din timpul programului școlar.

Conflictele școlare au dimensiuni și valori diferite. Un conflict ce privește o neînțelegere cu colegul de bancă, neînțelegere care până la pauza următoare trece de la sine, este total diferită de o neînțelegere care rămâne în mintea elevului, căreia i se adaugă alte și alte nemulțumiri și neînțelegeri și care amplificându-se tinde spre o agresivitate și o violență verbală și apoi fizică de nedorit, cu efecte dezastruoase pentru cei implicați în acel conflict, dar și pentru respectiva instituție de învățământ. MassMedia și Internetul prezintă conflicte școlare grave, în care sunt implicați profesori

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

și elevi.

Medierea conflictelor școlare se poate realiza de către mediatori autorizați de către Consiliul de Mediere din România, în baza condițiilor prevăzute de Legea Medierii. Serviciile de mediere a conflictelor școlare sunt diferite de serviciile de mediere școlară.

Serviciile de mediere a conflictelor școlare pot face obiectul unui proces de mediere așa cum sunt prevăzute de Legea Medierii. Mediatorul autorizat în baza acestei legi, poate media un conflict școlar la solicitarea instituției de învățământ, sau la solicitarea părților conflictului școlar, în toate cazurile cu acceptul tuturor părților din conflict.

Medierea conflictelor școlare poate fi solicitată de părțile (elevi, profesori, alte persoane) din conflict, iar dacă părțile din conflict sunt elevi minori, medierea poate fi solicitată de către părinții acestora, sau de către directorul instituției, cu acordul părinților. Solicitarea mediatorului în soluționarea conflictelor școlare nu presupune procesul de mediere. Mediatorul se prezintă la instituția de învățământ unde a avut loc conflictul, și doar după ce parcurge împreună cu părțile din conflict o ședință de informare privind medierea, părțile pot decide dacă parcurg în continuare procesul de mediere, sau refuză medierea.

Medierea în școală trebuie să se conducă de principiul conform căruia fiecare elev este bun, el are doar neînțelegeri ale realității care îl înconjoară, fapt ce duce uneori la reacții cu implicarea disputelor. Medierea conflictelor asigură un mediu propice discuțiilor, astfel părțile vor înțelege că direcția spre care e orientată comunicarea dintre ele este de fapt în interesul tuturor și că orice concesie mutuală făcută nu este un semn de slăbiciune, ci un semn de apropiere către o înțelegere corectă. De faptul cum va fi organizat procesul cunoașterii și înțelegerii conflictelor la toate etapele de maturizare a copilului, depinde și bagajul acestuia cu care va ieși în viața adultă.

Medierea școlară este și o metodă eficientă de soluționare a disputelor dintre diferite nivele ale organizației școlare. Astfel, cadrele didactice, psihologii, membrii administrației ar putea evita arderea profesională, căci relațiile încordate cu elevii, dar și cu colegii de serviciu reprezintă factori de stres. Învățarea medierii dă posibilitate să se creeze în colectiv o atmosferă sănătoasă, reieșind din faptul că prin mediere se evidențiază interesele fiecărui membru al grupului.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Implementarea medierii în școală va contribui la îmbunătățirea atmosferei în colectiv, unde fiecare elev, pedagog, părinte se va simți mai protejat. Cele mai dese conflicte în școală se observă în vârsta preadolescentă și adolescentă, ori anume în această perioadă psihicul reacționează subtil și activ la schimbările din mediu. Deasemenea în această perioadă mulți tineri încearcă să-și determine pe cale experimentală limitele posibilităților proprii.

Deseori elevul este împins în conflict de către violența și agresivitatea din partea semenilor, presiunea din partea pedagogilor și părinților, dorința de a demonstra independența și importanța proprie. Cauza principală a acestor conflicte este absența comunicării, nedezvoltarea abilităților de comunicare eficientă. Un elev are cel puțin un conflict pe parcursul unei singure zile de școală. Majoritatea elevilor cred că evitarea sau confruntarea acestor conflicte sunt căile cele mai eficiente de a le soluționa. Medierea îi va ajuta să folosească alte comportamente în conflict, ca compromisul, colaborarea. Chiar dacă medierea nu se va finaliza cu un acord, ea poate fi considerată reușită atâta timp cât reprezentarea despre conflict la cele două părți s-a schimbat.

Alegerea medierii ca alternativă a soluționării conflictelor în școală duce la limitarea daunelor produse de conflict și la îmbunătățirea situației școlare a elevului. Mai mult, elevii învață că pot să-și rezolve singuri problemele cu cei din jur. Astfel, profesorii și administrația școlii se pot concentra mai mult pe activități didactice sau să se ocupe de probleme mai acute.

Medierea are un rol important de responsabilizare a copiilor. Această responsabilitate este cerută atât de părinți cât și de profesori, însă copilul nu are nici un fel de autoritate în acțiunile lui pentru că este lipsit de consimțământ. Medierea conflictelor în școală vine să rezolve acest paradox. Și anume, plasarea copilului în realitatea disputei, în cadrul ședinței de mediere, cu conștientizarea rezultatelor acțiunilor întreprinse are ca rezultat responsabilizarea acestuia și creșterea încrederii în acțiunile proprii.

Copiii mediatori învață că manifestările tipic conflictuale pot fi transformate în acțiuni alternative.

Medierea ar putea reduce cazurile de delincvență juvenilă din școli. Prin medierea școlară se pot dezvolta la elevi următoarele aptitudini: exprimarea orală și în

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

scris, capacitatea de a purta un dialog, de a asculta și de a argumenta opiniile, identificarea și înlăturarea prejudecăților, stereotipurilor și discriminărilor, asumarea responsabilității, participarea la luarea de decizii etc.

Cele mai frecvente conflicte între elevi care pot fi mediate- batjocura privind defecte fizice sau intelectuale sau privind modul de a se îmbrăca, împrăștierea de zvonuri rele despre cineva ca scopul de a obține o nota mai bună (mai ales în liceu), conflicte între băieți și fete, bazate de diferența de sex, agresiuni legate de rasism, exclusiune, conflicte cauzate de probleme de comunicare, ca de exemplu distorsionarea faptelor în timpul transmiterii informației etc.

Există conflicte care nu pot fi soluționate prin mediere, ca: situațiile care țin de violență fizică gravă, cazurile ce prezintă un pericol pentru comunitatea școlară (droguri, furtul unor lucruri prețioase etc.), cele ce implică probleme în afara competenței copiilor (certuri în care sînt amestecați părinții etc.).

Medierea în școli poate fi de mai multe tipuri: medierea adult-elev, mediere între reprezentanți ilegali, medierea în pereche. În calitate de mediatori în școală pot fi cadrele didactice, psihologul, elevi special pregătiți.

Elevii mediatori sunt cei pregătiți pentru a facilita discuția dintre elevi sau grupuri de elevi în vederea găsirii unei soluții. Scopul lor este de a oferi părților în conflict o mai bună comunicare și înțelegere, care de cele mai multe ori duce la o soluție acceptată de toată lumea. Deci elevii ca mediatori nu oferă soluții la disputele colegilor. Nu critică pe nimeni, nu anunță dirigintele ori alți profesori. Ei doar urmăresc niște proceduri simple și completează un formular confidențial care este înmanat coordonatorului grupului de mediere (care este un adult). În urma soluționării conflictelor prin mediere elevii conștientizează faptul, că pot de sine stătător să-și rezolve problemele de relaționare, fără implicarea adulților.

În baza celor relatate mai sus putem concluziona: În organizațiile școlare se produc conflicte între elevi, profesori, manageri. Stările conflictuale sunt puternic influențate de gradul de comunicare și cooperare, persoanele implicate în conflicte dispunînd de cunoștințe teoretice și abilități practice modeste pentru rezolvarea conflictelor.

Mulți elevi recunosc faptul că rezolvă rar sau nu pot rezolva conflictele în care

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

sunt implicați. Ajutorul din partea profesorilor vine rar sau deloc, deși elevii ar dori să primească un ajutor mai susținut din partea profesorilor. Organizarea programelor de mediere în școală constituie un bun prilej de cunoaștere reciprocă și autocunoaștere depășind astfel anumite bariere de statut și rol.

Beneficiile medierii școlare.

Școala are sarcina de a forma viitorul adult astfel încât să fie pregătit pentru a preîntâmpina conflictele, ori, a le soluționa în cel mai bun mod.

Fiind este o parte firească a vieții de zi cu zi, conflictul se produce inerent între oamenii adulți, dar și între copii și maturi.

În mediul școlar putem evidenția conflicte între elevi, conflicte între profesori și elevi, conflicte între profesori, conflicte între părinți și cadrele didactice.

Conflicte între elevi.

În cazul elevilor, conflictele au la bază, de regulă, competiția neloyală, dorința de afirmare cu orice preț, invidia, antipatia reciprocă, intoleranța, nepotrivirile de caracter, lupta pentru dominarea grupului, comunicarea slabă, exprimarea nepotrivită a emoțiilor, lipsa priceperilor de rezolvare a conflictelor, utilizarea greșită a puterii de către cadrul didactic, agresiunile nemotivate din partea colegilor, criticile aduse familiilor lor, agresarea prietenilor, aroganța, minciunile și ridiculizarea aspectului fizic.

- *Atmosfera competitivă.* Elevii au fost obișnuiți să lucreze individual pe bază de competiție, lipsindu-le deprinderea de a munci în grup, încrederea în colegi și profesori. Ei nu doresc decât victoria asupra celorlalți și dacă nu o obțin își pierd stima de sine. Competiția apare în toate momentele, chiar în cele în care ea este nereproductivă.

- *Atmosfera de intoleranță.* În clasă se formează cliici iar lipsa sprijinului între colegi duce de multe ori la singurătate și izolare. Apar resentimente față de capacitățile și realizările celorlalți, neîncrederea și lipsa prieteniei.

- *Comunicare slabă.* Aceasta reprezintă solul cel mai fertil pentru conflict. Cele mai multe conflicte pot fi atribuite neînțelegerii sau percepției greșite a intențiilor, sentimentelor, nevoilor și acțiunilor celorlalți. Elevii nu știu să-și exprime în mod pozitiv nevoile și dorințele sau le este frică să facă asta.

- *Exprimarea nepotrivită a emoțiilor.* Orice conflict are o componentă afectivă.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Conflictele se pot accentua atunci când elevii au sentimente deplasate, nu știu să-și exprime supărarea sau nemulțumirea într-un mod neagresiv, își suprimă emoțiile și sunt lipsiți de auto-control.

În soluționarea acestor conflicte un rol mare îl are profesorul. El trebuie să fie un pacificator care utilizează, însă, constructiv conflictul în vederea atingerii finalităților educaționale stabilite. De aceea el trebuie să afle, în primul rând, cauzele concrete ale conflictului apărut.

Pentru stingerea conflictelor dintre elevi este nevoie de crearea unei comunități educaționale în care elevii se sprijină unii pe alții. Caracteristicile acesteia sunt:

Cooperare. Elevii învață să lucreze împreună, să aibă încredere unii în ceilalți și să-și împărtășească preocupările.

Comunicare. Elevii învață să observe atent, să comunice cu acuratețe ceea ce au de spus, să-i asculte atent pe ceilalți.

Toleranță. Elevii învață să respecte și să valorizeze pozitiv diferențele între oameni, să înțeleagă propriile prejudecăți și modul în care acestea acționează.

Expresie emoțională pozitivă. Elevii învață să-și exprime sentimentele, în special supărarea sau nemulțumirea, în modalități neagresive și nedistructive. Totodată ei învață auto-controlul.

Conflictele dintre cadrele didactice și elevi. În cazul conflictelor dintre profesori și elevi, acestea au la bază cauze multiple, cele mai frecvente fiind:

- Nerezolvarea unor stări mai vechi, pe fondul cărora se acumulează noi tensiuni.
- Stimularea, aprecierea inegală practică în activitate.
- Supraîncărcarea cu sarcini nediferențiate, corelată cu evaluarea incorectă.
- Aplicarea rutinieră, șablon, a unor măsuri asemănătoare la toți elevii.
- Evaluarea subiectivă a cunoștințelor și a comportamentului afectiv - atitudinal.
- Acordarea în continuare unei importanțe prea mari informativului și mai puțin formativului.
- Nevalorificarea preocupărilor elevilor de studiu independent, de afirmarea creativității, de completare prin activități extrașcolare.
- Redusa diversificare a metodelor activ - participative și de implicare efectivă a elevilor

UNIUNEA EUROPEANĂ

în activitatea de predare - învățare.

- Abuzul de muncă frontală care blochează afirmarea unor elevi.
- Redusa utilizare a variatelor forme și rețete de comunicare cu toți elevii.
- Afirmarea subiectivă a exigenței.
- Neacceptarea exprimării unor opinii opuse sau modificate la elevi.
- Recurgerea la autoritate în rezolvarea unor probleme care se ivesc.
- Pasivitatea, sau amânarea rezolvării unor probleme.
- Nestăpânirea unor nemulțumiri cauzate extern, dar prelungite în clasă.
- Neadaptarea la evoluția dezvoltărilor elevilor, la particularitățile de vârstă.
- Formarea insuficientă a deprinderilor de cunoaștere reciprocă, de muncă în grup, de cooperare, de acceptare reciprocă.
- Neantrenarea elevilor în managementul activității - în organizare, în luarea deciziilor curente, în coordonare, în evaluare, în reglare.
- Nediscutarea cu elevii a consecințelor neparticipării la activități.
- Lipsa relațiilor de comunicare în afara lecțiilor, în activități în afara clasei pentru comunicare, cunoaștere, stimulare, rezolvare de probleme.
- Slaba comunicare cu părinții pentru cunoașterea evoluției elevilor și stabilirea unui parteneriat în soluționarea tensiunilor ivite.
- Analize, aprecieri eronate, subiective ale manifestării elevilor.
- Stil permisiv, sau dimpotrivă autocritic, rigid.

Elevii, în general, se deschid în fața unui profesor pe care îl simt apropiat, se inhibă atunci când cadrul didactic manifestă autoritarism față de cei cu rezultate slabe la învățătură, își reprimă furia atunci când li se face o nedreptate sau sunt etichetați ca fiind elevi problemă, creându-se astfel o ruptură între membrii colectivului clasei, devin indiferenți atunci când sunt tratați cu indiferență.

Violența psihologică repetată îndreptată împotriva elevilor, poate duce la apariția sentimentului de frustrare, care se poate generaliza determinând o schimbare a atitudinii față de profesor și față de activitatea școlară în general.

Sunt elevi care suferă ca urmare a unor judecăți negative ale unor profesori, judecăți care vin să întărească propriul lor sentiment de îndoială, de descurajare, de lipsă de încredere în forțele proprii. Acest dispreț o dată interiorizat, poate antrena un

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

ansamblu de reacții comportamentale: lipsa de comunicare, pasivitate la lecție, indiferență sau perturbarea lecției, apariția unor atitudini ostile, provocatoare.

Conflictele dintre profesori. Conflictele dintre profesori sunt determinate, mai ales, de lupta pentru obținerea unor avantaje (obținerea salariului de merit, de exemplu), lupta pentru obținerea unor funcții de conducere (șef de catedră sau de comisie metodică, membru în consiliul de administrație, director adjunct, director,) sau pentru afirmare (obținerea de premii de către elevii lor care participă la diverse concursuri școlare, obținerea gradului didactic etc.).

Nu lipsesc însă nici cauze cum sunt: existența unor convingeri și opinii diferite, a unor valori diferite, deosebirile în plan temperamental și cultural.

Foarte delicate sunt conflictele unor profesori cu conducerea școlii în general sau cu directorul școlii în special. Pentru evitarea și/sau rezolvarea rapidă a unor astfel de conflicte, este bine ca fiecare parte să adopte un comportament proactiv, prin care se caută îmbunătățirea relațiilor interpersonale dar și a celor organizaționale.

Conflictele între părinți și cadrele didactice. Principalele cauze ale acestor conflicte sunt : comunicarea defectuoasă datorită neînțelegerilor sau numărului mic de contacte pe parcursul unui an școlar ; conflictul de valori și lupta pentru putere: părinții au prejudecăți bazate pe experiențele lor anterioare sau nu le este clar care este rolul profesorilor în viața copiilor .

Îmbunătățirea relațiilor cu părinții prin diminuarea posibilităților apariției unor conflicte presupune:

- Informarea periodică, în scris sau verbală a părinților în legătură cu realizarea obiectivelor educaționale, cu reliefaarea progreselor înregistrate de copilul lor.
- Creșterea numărului de contacte în care se solicită părinților sugestii și opinii.
- Acomodarea cu ideile diferite ale părinților despre desfășurarea procesului de învățământ și explicarea, pe înțelesul lor, a demersului educațional care a generat diferențele de opinii.

În opinia noastră nu numărul de conflicte în mediul școlar este îngrijorător, ci modul de abordare a acestora. Mai mult, suntem convingși, că conflictul poate fi privit ca inițiator al schimbării și poate deveni o sursă de educație, o oportunitate pentru a fi

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

fortificată în școală.

Iar pentru ca asta cu adevărat să se întâmple, ar fi bine, ca să existe mediere școlară.

De ce mediere în școală?

Medierea în școală trebuie să se conducă de principiul conform căruia fiecare elev este bun, el are doar neînțelegeri ale realității care îl înconjoară, fapt ce duce uneori la reacții cu implicarea disputelor.

Medierea conflictelor asigură un mediu propice discuțiilor, astfel părțile vor înțelege că direcția spre care e orientată comunicarea dintre ele este de fapt în interesul tuturor și că orice concesie mutuală făcută nu este un semn de slăbiciune, ci un semn de apropiere către o înțelegere corectă.

De faptul cum va fi organizat procesul cunoașterii și înțelegerii conflictelor la toate etapele de maturizare a copilului, depinde și bagajul acestuia cu care va ieși în viața adultă.

Școala este un mini - socium, iar de modul cum vor învăța copiii să interacționeze cu semenii și cu reprezentanții altor generații de vârstă pe teritoriul ei, depinde cum ei vor face asta în sociumul real matur. Dacă conflictele vor avea un rol distructiv în viața copilului, consecințele negative ale acestora se vor resimți și după mulți ani. Dacă însă interacțiunile conflictuale din anii de școală îl vor învăța să aibă o atitudine față de conflict ca față de posibilitatea de a înțelege profund oponentul, această experiență pozitivă va putea fi folosită cu succes în continuare. Comunicarea nu va prezenta pentru această persoană un pericol, ci va lărgi semnificativ posibilitățile ei atât în viața profesională, cât și în viața personală.

În vârsta școlară elevii au o mare necesitate de a se uni în grupe pe interese, de aceea deseori ei se pomenesc în grupe care împărtășesc idei asociale, deoarece nu au alegere. Crearea grupelor de „egalill ar fi o posibilitate pentru generația tânără să facă alegerea corectă. Astfel de grupe, unde elevii ar putea petrece timpul liber, i- ar ajuta pe aceștia să-și formeze deprinderi de interacțiune cu mediu agresiv, conflictual, dar ar contribui și la micșorarea numărului de delincvenți.

Având capacitatea de orientare în situații conflictuale, de prognozare a astfel de

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

situații, tânărul poate să se bazeze pe propriile forțe și să nu depindă de împrejurări. Stabilitatea în relații interpersonale formează la personalitate caracterul deschis, încrederea în sine și în alții. Persoana încrezută în sine nu necesită manifestarea agresivității ca mecanism de apărare.

Medierea școlară este și o metodă eficientă de soluționare a disputelor dintre diferite nivele ale organizației școlare. Astfel, cadrele didactice, psihologii, membrii administrației ar putea evita arderea profesională, căci relațiile încordate cu elevii, dar și cu colegii de serviciu reprezintă factori stresogeni.

Învățarea medierii dă posibilitate să se creeze în colectiv o atmosferă sănătoasă, reieșind din faptul că prin mediere se evidențiază interesele fiecărui membru al grupului. Implementarea medierii în școală va contribui la îmbunătățirea atmosferei în colectiv, unde fiecare elev, pedagog, părinte se va simți mai protejat.

Cele mai dese conflicte în școală se observă în vârsta preadolescentă și adolescentă, ori anume în această perioadă psihicul reacționează subtil și activ la schimbările din mediu. Deasemenea în această perioadă mulți tineri încearcă să-și determine pe cale experimentală limitele posibilităților proprii. Deseori elevul este împins în conflict de către violența și agresivitatea din partea semenilor, presiunea din partea pedagogilor și părinților, dorința de a demonstra independența și importanța proprie. Cauza principală a acestor conflicte este absența comunicării, nedezvoltarea abilităților de comunicare eficientă.

Un elev are cel puțin un conflict pe parcursul unei singure zile de școală. Majoritatea elevilor cred că evitarea sau confruntarea acestor conflicte sunt căile cele mai eficiente de a le soluționa. Medierea îi va ajuta să folosească alte comportamente în conflict, ca compromisul, colaborarea. Chiar dacă medierea nu se va finaliza cu un acord, ea poate fi considerată reușită atâta timp cât reprezentarea despre conflict la cele două părți s-a schimbat.

Alegerea medierii ca alternativă a soluționării conflictelor în școală duce la limitarea daunelor produse de conflict și la îmbunătățirea situației școlare a elevului.

Mai mult, elevii învață că pot să-și rezolve singuri problemele cu cei din jur. Astfel, profesorii și administrația școlii se pot concentra mai mult pe activități didactice sau să se ocupe de probleme mai acute.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

V. ORIENTAREA VOCAȚIONALĂ

Scopul și obiectivele consilierii în carieră

Consilierea în carieră vizează asistarea indivizilor, indiferent de vârstă și de momentul vieții active, pentru a lua cele mai bune decizii cu privire la propria carieră. Cu alte cuvinte, consilierea în carieră se adresează deopotrivă *elevilor*, care fac primele alegeri legate de viitorul lor profesional, și *persoanelor adulte*, care doresc să își dezvolte cariera sau să se orienteze spre o nouă profesie.

În cadrul procesului de consiliere în carieră sunt investigate, pe de o parte, resursele și aspirațiile personale (caracteristici individuale, nivelul de educație, experiența acumulată, obiectivele de carieră), pe de altă parte, oportunitățile existente în mediu (oferta de educație și/sau formare profesională, apariția de noi ocupații, soluții flexibile de angajare). Așadar, consilierea în carieră are ca **scop** compatibilizarea resurselor și aspirațiilor personale cu oportunitățile mediului socio-economic.

Spre deosebire de adulți, în cazul cărora consilierea în carieră îmbracă adesea forma unei intervenții țintite pe rezolvarea unei probleme de carieră (reorientare profesională, reinsertie pe piața muncii după o perioadă de inactivitate etc.), în cazul elevilor, acest tip de consiliere este, mai degrabă, un **proces de explorare**:

- explorarea caracteristicilor personale (elevii învață de ce este important să se cunoască și identifice metodele prin care poate fi realizată autocunoașterea)
- explorarea lumii ocupaționale (elevii învață unde să caute informații despre ocupații, care sunt caracteristicile ocupațiilor și cum să le compare între ele)
- explorarea ocupațiilor potrivite (elevii învață să identifice ocupațiile compatibile cu profilul lor vocațional și să adune cât mai multe informații despre aceste ocupații)
- explorarea alternativelor/rutelor educaționale care îi pot conduce spre ocupațiile compatibile (elevii învață să identifice alternativele educaționale, să le evalueze și să ia decizii cu privire la traseul educațional)

Astfel, la vârsta adolescenței **obiectivele consilierii în carieră** țin de:

- **Autocunoaștere** - identificarea și înțelegerea caracteristicilor personale relevante

UNIUNEA EUROPEANĂ

- pentru orientarea în carieră (cunoașterea intereselor, abilităților, valorilor, caracteristicilor de personalitate și conturarea profilului vocațional)
- *Explorarea lumii ocupațiilor* - acumularea de informații referitoare la ocupații (caracteristicile ocupațiilor și dinamica lor pe piața muncii)
 - *Explorarea alternativelor de carieră* - luarea deciziilor cu privire la carieră (identificarea, explorarea și evaluarea alternativelor, având ca rezultat: alegerea unei ocupații, alegerea unui traseu educațional)
 - *Planificarea carierei* - implementarea deciziilor (stabilirea scopului și obiectivelor de carieră pe termen scurt și mediu, elaborarea și implementarea unui plan de acțiune) și, în timp, reevaluarea acestora

Tendențele actuale în consilierea carierei pun accent pe necesitatea *formării și dezvoltării abilităților de management al carierei* încă din timpul anilor de școală. Astfel, prin programele de educație pentru carieră, elevii își însușesc primele noțiuni legate de: promovarea personală, strategiile de căutare a unui loc de muncă, identificarea surselor de satisfacție profesională, învățarea permanentă, îmbinarea optimă a vieții profesionale cu viața de familie etc.

Etapele procesului de consiliere în carieră

Atunci când ne referim la procesul de consiliere în carieră trebuie să facem distincție între: *demersul tipic de consiliere*, cu valențe normative, care impune parcurgerea succesivă a mai multor pași, și un *demers centrat pe nevoile elevului*, asemănător unui proces de rezolvare de probleme, care presupune identificarea și rezolvarea problemei țintă cu care se confruntă elevul.

Procesul tipic de consiliere în carieră presupune parcurgerea următorilor pași:

1. Evaluarea caracteristicilor personale (interese, abilități, caracteristici de personalitate, valori) și întocmirea profilului vocațional al elevului.
2. Explorarea lumii ocupațiilor (caracteristici ale ocupațiilor).
3. Identificarea și evaluarea alternativelor (ocupații potrivite, trasee educaționale).
4. Elaborarea planului de carieră (scop și obiective de carieră, plan de acțiune).
5. Dezvoltarea abilităților de management al carierei (promovare și dezvoltarea personală).

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Acest demers reprezintă, mai degrabă, un standard care se aplică identic în cazul tuturor clienților, fără să țină seama de nevoile individuale ale acestora. Prin prisma unei astfel de abordări, toți clienții au aceleași nevoi și urmăresc aceleași obiective.

În practică însă, lucrurile sunt mult mai nuanțate. În cele mai multe situații, clienții (fie că sunt elevi, fie că sunt persoane adulte) se prezintă la consilierul de orientare în carieră cu probleme țintite care nu necesită abordarea tuturor pașilor menționați. De exemplu, un client poate solicita ajutorul consilierului doar pentru a obține cât mai multe informații despre ocupațiile de pe piața muncii sau pentru a-și întocmi un curriculum vitae, un alt client vrea să-și exploreze interesele, abilitățile și valorile, pe când un altul vrea ajutor în elaborarea planului de carieră. Un bun consilier se va axa pe cerința sau cerințele elevului, fără să îl plimbe prin toți pașii procesului de consiliere. Altfel spus, eficiența procesului de consiliere în carieră nu este dată de implementarea obligatorie a unui demers standard, cât mai ales de competența consilierului în a-și ajuta elevul să-și identifice problema reală cu care confruntă și de a-și centra intervenția pe nevoile acestuia.

În concluzie, *identificarea nevoilor* este, poate, cel mai important pas din cadrul procesului propriu-zis de consiliere în carieră. Cei mai mulți dintre clienți nu au o reprezentare clară a nevoilor pe care le au în raport cu alegerile pe care trebuie să le facă în planul carierei. Atunci când ajung în fața unui consilier de orientare în carieră, problema pe care acești clienți o acuză, cel mai adesea, ține de incapacitatea de a lua o decizie. Astfel, consilierului îi revine rolul de a-și ghida elevul în identificarea problemelor sale reale, a factorilor care stau la baza acestor probleme și, implicit, în conturarea nevoilor individuale de consiliere.

Metodele, tehnicile și instrumentele utilizate în procesul de consiliere a carierei sunt selectate în funcție de *nevoile individuale ale persoanei consiliate* și de *competențele consilierului*, conferite acestuia prin pregătirea de specialitate.

Inclinațiile observate din perioada copilăriei mici și a prescolarității se dezvoltă în perioada miciei școlarității definind din ce în ce mai bine aptitudinile elevilor; acestea intra tot mai mult în interacțiune cu acele cunoștințe care stimulează și consolidează aptitudinile formând în interacțiune cu sentimentele și atitudinile specifice capacitățile.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Pasiunile elevilor pentru un anumit tip de activitate sau altul definesc formarea vocatiei profesionale.

Aceste pasiuni nu se dezvoltă pe un teren gol, ele au o relație de puternică interdependență cu capacitățile specifice formate și au un rol decizional în alegerea meseriei/profesiei.

Consilierea vocațională.

Reprezintă în acest sens ansamblul acțiunilor proiectate, organizate, desfășurate, în procesul educațional cu scopul identificării, stimulării, structurării capacităților specifice și pasiunilor complementare acestor capacități.

În sens larg vocația este ansamblul înclinațiilor, aptitudinilor, intereselor, atitudinilor structurate în jurul unui nucleu comun de preocupări de natură profesională.

În perioada 12-18 ani se consideră că personalitatea puberului și adolescentului își cristalizează orientarea vocațională.

Pasiunile elevilor pentru un anumit tip de activitate sau altul definesc formarea vocatiei profesionale. Aceste pasiuni nu se dezvoltă pe un teren gol, ele au o relație de puternică interdependență cu capacitățile specifice formate și au un rol decizional în alegerea meseriei sau profesiei.

Consilierea vocațională reprezintă în acest sens ansamblul acțiunilor proiectate, organizate, desfășurate în procesul educațional cu scopul identificării, stimulării, structurării capacităților specifice și pasiunilor complementare acestor capacități.

Consilierea este și o formă de socializare și/sau învățare socială prin faptul că oferă indivizilor noi experiențe și informații prin care aceștia pot să-și contureze mai bine și să-și dezvolte identitatea și imaginea de sine, să se integreze cu succes și într-un mod care să le aducă satisfacții sau să le faciliteze depășirea anumitor situații critice ale vieții.

În viziunea lui Drevillon orientarea carierei mai poate însemna și căutarea condițiilor de mediu social și profesional prin care rolurile trăite de un individ sunt adecvate aspirațiilor sale asigurându-i emergența eu-lui.

Consilierea și orientarea nu presupune, cu necesitate, înlăturarea obstacolelor din

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

calea unei personalitati in evolutie ci avertizarea individului ca exista, ca majoritatea pot fi evitate si invatandu-l cum sa o faca.

Elementele componente si specifice consilierii si orientarii carierei, in viziunea lui Holland, Magoon si Spokane si Ghiviriga, constau in:

- oferirea de informatii elevului despre ocupatii prin metode comprehensibile si accesibile,
- furnizarea de date organizate si structurate despre alternativele ocupationale,
- informarea si documentarea personala,
- informarea si educatia privind dezvoltarea carierei desfasurate in scoala sau in cadrul activitatilor extrascolare,
- oferirea de materiale si metode pentru evaluarea capacitatilor clientilor cu scopul de a crea o imagine realista asupra resurselor si potentialului profesional,
- derularea de activitati de consiliere-individuala si in grup - in vederea dezvoltarii carierei sau rezolvarii problemelor personale ale beneficiarilor,
- cunoasterea elevilor,
- educarea intereselor constand in formarea si stimularea atitudinilor pozitive pentru o anumita profesie,
- indrumarea elevilor in vederea conturarii unei optiuni profesionale stabile,
- valorificarea in grup a experientelor personale pozitive ale elevilor si parintilor acestora,
- desfasurarea de activitati personale de punere in practica a tehnicilor de cautare a unui loc de munca (redactarea unui Curriculum Vitae, a unei scrisori de prezentare, a portofoliului personal),
- desfasurarea de activitati speciale initiate de consilieri in institutii de profil.

Consilierea si orientarea scolara si profesionala intentioneaza sa-l faca pe elev coparticipant la propriul destin (prin informare, educare, autoformare, autoorientare) daca nu in mod integral, chiar autorul acestui demers de alegere si dezvoltare a carierei.

Considerata ca o chestiune de natura educativa si comunicationala, consilierea si orientarea scolara si profesionala au dus la schimbarea ansamblului de metode si tehnici cu care se opereaza, continutului activitatii consilierului, rolului si pozitiei acestui

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

domeniu in sistemul formarii initiale si continue a tinerilor si adultilor. In prezent consilierea si orientarea scolara si profesionala este un demers de natura educativa - pentru ca „educatia si orientarea sunt doua functii ale scolii, complementare, dar distincte”, afirma Raffestin - dar nu limitat doar in aceasta arie.

Consilierea si orientarea scolara si profesionala urmaresc sa rezolve simultan, doua aspecte importante in prezent:

- asigurarea unei egalitati sociale prin democratizarea permanenta a accesului la educatie si formare profesionala
- optimizarea utilizarii resurselor umane de care dispune societatea.

Scoala, ca institutie de educatie, formare si orientare trebuie sa se adapteze continutului, structurilor si functiilor sale, sa creeze premise favorabile pentru elevi care sa le permita integrarea sociala rapida, flexibilitatea, initiatiua si rezolvarea de probleme, diminuarea imprevizibilului, a hazardului in alegerea carierei. Procesul de educatie si formare profesionala desfasurat in scoala constituie puntea necesara trecerii spre lumea muncii si viata sociala adulta.

Consilierea si orientarea nu trebuie sa constituie un obiect de studiu sau o disciplina scolara ci o arie de aplicatii, dezvoltari practice, experiente si atitudini care trebuie invatate si exersate in viata. Consilierea si orientarea pentru cariera este compatibila cu ezitarile, renuntarile, erorile, alegerile succesive. Decizia finala presupune adesea parcurgerea acestor etape.

In consecinta, rolul consilierii si orientarii consta in :

- a acorda informatii credibile, exacte si direct utilizabile, suport moral si emotional celor aflati in situatii de indecizie cu privire la viitorul lor social si profesional,
- a ajuta tinerii sa se adapteze cu usurinta la dinamica sociala si economica,
- a face educatie antreprenoriala,
- a reduce distanta dintre lume scolii si cea a muncii,
- a nu le da celor care apeleaza la serviciile consilierilor false sperante si asteptari exagerate; realismul si caracterul practic al consilierii trebuie sa fie predominant,
- a combate stereotipurile cu privire la profesii: curate-murdare, banoase-prost platite, de inalt statut social-degradante, rezervate anumitor clase social,
- a invata tinerii ce si cum sa aleaga, avand libertate in luarea deciziilor fiind in

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

cunostinta de cauza,

- a reduce presiunea emotionala a statutului de somer prin gasirea de solutii alternative,
- a acorda atentie si sprijin special persoanelor cu handicap, copiilor strazii, grupurilor minoritare etnic, celor cu un nivel redus de educatie sau formare profesional, etc.

Activitatea de orientare scolara si profesionala in anumite limite ce tin de latura informativa, de furnizarea de date si sfaturi practice cu finalitate imediata pot fi preluate si dezvoltate si de ceilalti profesori din scoala, sarcina care nu trebuie sa fie in totalitate atribuita profesorilor consilieri.

Orientarea în carieră a adolescenților și rolul familiei.

Pedagogul italian G. Callo considera: „a orienta înseamnă a educa”. Nu poți să educi, spune Callo, dacă nu educi atitudini, interese, trăsături de caracter și nu poți să instruiști dacă nu orientezi pe fiecare om în direcția semnalată de trăsătura specifică a personalității sale.

Această dificultate a tinerilor de a-și alege o carieră pe care să o urmeze în viitor, reprezintă una din marile probleme ale societății. Ei au nevoie de ajutor pentru a depăși această etapă problematică a dezvoltării personale și profesionale. Omul este propriul său manager, el trebuie să-și evalueze resursele cu realism, să-și stabilească obiectivele și să elaboreze proiecte existențiale pe termen lung, mediu și scurt, să se folosească de oportunități pentru a atinge scopurile de etapă. Identificarea unor scopuri de succes va determina persoana să acționeze în consecință.

Cariera reprezintă totalitatea profesiilor, meseriilor, ocupațiilor, rolurilor sociale, familiale, funcțiilor, experiențelor de muncă, timpul liber, hobby-urile - este viața însăși. Toate evenimentele care ni se întâmplă, de la naștere și până la sfârșitul vieții, ne afectează viața/cariera. Cariera este definită de Butnaru (1999) ca o succesiune de profesii, îndeletniciri și poziții pe care le are o persoană în decursul perioadei active de viață, inclusiv funcțiile pre-vocaționale (cum sunt cele de elevi și studenți, care se pregătesc pentru viața activă) și post-vocaționale (pensionarii care pot avea rol de colaboratori, mentori). Mulți autori fac o distincție clară între cariera obiectivă și cea subiectivă:

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

- Cariera obiectivă este o succesiune de poziții în structurile ierarhice organizaționale, împreună cu funcțiile asociate.
- Cariera subiectivă este cadrul dinamic în care un individ își percepe căile de orientare și dezvoltare personală, bazându-se pe calități, competențe și experiențe personale.

Cariera individuală se dezvoltă prin interacțiunea dintre aptitudinile, abilitățile, nevoile și aspirațiile individului și experiența profesională pe care i-o furnizează organizația/compania. Din această perspectivă, cariera poate fi privită ca o succesiune de experiențe separate sau care se corelează între ele.

Orientarea în carieră este expresia unor talente personale sau aptitudini dominante. Pe măsură ce ele se intersectează cu interesele, motivațiile și valorile personale ale individului și ale mediului extern, social și economic, se poate ajunge la modelarea unui traseu profesional optim.

Orientarea profesională este o activitate bazată pe un sistem de principii, metode și procedee de îndrumare a persoanei către o profesie sau un grup de profesii, în conformitate cu aptitudinile, înclinațiile și interesele sale și, pe de altă parte, în funcție de perspectivele pieței forței de muncă și dinamica sferei ocupaționale. Prin orientare profesională se urmărește găsirea pentru fiecare individ a ocupației potrivite, respectiv asigurarea unui dublu acord între posibilitățile individuale și exigențele profesiilor și între aspirațiile individului și nevoile societății (Butnaru, 1999). Să obții un loc de muncă este important, dar este de asemenea important să înțelegi că fiecare activitate profesională practică face parte din cariera ta, după cum tot din carieră fac parte și activitățile de învățare, modalitățile de petrecere a timpului liber și activitățile de voluntariat. Tot ceea ce faci acum, primele joburi sau următoarele - reprezintă pași în carieră.

Mihai Jigău în lucrarea *Consilierea carierei* (2001), realizează o sinteză a principiilor ce ghidează consilierea vocațională:

- consilierea carierei trebuie să fie un proces educativ, dinamic și continuu;
- consilierea trebuie să fie în concordanță cu sistemul de interese, motivații și aptitudini ale consiliatului;
- consilierea trebuie să ofere individului prilejul unei dezvoltări personale, să fie o provocare stimulatorie și o sursă de satisfacții și afirmare;

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- beneficiarii serviciilor de consiliere vocațională trebuie să fie informați asupra situației socio-economice în plan național, regional și local, cât și asupra evoluției probabile a pieței forței de muncă;
- orientarea profesională trebuie să asigure o concordanță între ce poate, ce dorește și ce opțiuni are consiliatul.

S. Savickas (1999) precizează că activitățile de orientare trebuie să vizeze educarea tinerilor pentru independență și flexibilitate în cinci domenii de competență: cunoștințe despre sine; informații ocupaționale; luarea deciziei; planificarea; rezolvarea de probleme.

Competențele enunțate permit exercitarea unui control asupra propriei dezvoltări și asigură flexibilitate în managementul carierei. Consilierea vocațională trebuie centrată pe nevoile elevului. Ea va încuraja atitudinea activă a elevului prin:

- promovarea principiului „Ajută-te singur”;
- promovarea sistemului de autoevaluare;
- urmărirea progreselor înregistrate la nivelul elevului.

Alți teoreticieni (Ginzberg, Ginsburg, Axelrad, Helma) consideră că procesul alegerii carierei este dependent de: ambianța de viață personală; tipul și nivelul de educație și formare profesională; caracteristicile personalității și afectivității individului; tipul de valori la care o persoană aderă.

Parcurgerea unor module de orientare și consiliere profesională, a unor ateliere de lucru este de dorit să includă activități și exerciții legate de următoarele domenii de competență:

- cunoașterea de sine: stima de sine, încrederea în sine;
- rolul abilităților de comunicare eficientă;
- rezolvarea de probleme și negocierea conflictelor;
- lucrul în echipă;
- luarea deciziei în alegerea și decizia carierei;
- instrumente de marketing personal;
- informații despre piața muncii și profesii;
- pregătirea teoretică și practică de specialitate;

Carierea profesională reprezintă evoluția profesională a unui individ pe parcursul

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

întregii sale vieți. În cadrul aceleiași profesii, în cariera unei persoane se pot înscrie specializări, perfecționări sau promovări profesionale. Cariera poate fi privită și sub aspect economic, sociologic sau psihologic:

- Sub aspect economic, cariera constă într-o succesiune de poziții profesionale ocupate de o persoană, ca urmare a pregătirii și meritelor sale profesionale;
- Sub aspect sociologic, reprezintă o succesiune de roluri jucate de o persoană, fiecare dintre ele stând la baza celui ce urmează;
- Sub aspect psihologic, alegerea de roluri și succesul în exercitarea lor depind de aptitudinile, interesele, valorile, trebuințele, experiența anterioară și aspirațiile persoanei în cauză (Fiman, 1998).

Alegerea unei cariere profesionale pornește, pentru fiecare individ, de la un set de premise (Păuș, V 2000):

- Abilități intelectuale și practice;
- Competențele obținute prin școlarizare;
- Capacitatea de a transpune într-un domeniu de activitate achizițiile obținute în școală;
- Aptitudini speciale de care individul devine conștient pe parcursul educației;
- Interese și motivații personale;
- Modelul oferit de familie (reproducerea experienței profesionale a familiei);
- Atitudinea comunității față de individ (eventuale prejudecăți ale societății ce influențează negativ percepția individului în societate și propria imagine de sine);
- Oferta profesională a societății.

Alegerea unei profesii trebuie să țină cont de mai multe criterii cumulate pentru a avea un rezultat profesional cu satisfacție pe termen lung:

- activitatea desfășurată să fie propria alegere;
- să aibă aptitudini și abilități necesare profesiei alese;
- dorința de a face această profesie o perioadă de timp cât mai îndelungată;
- activitatea desfășurată să îi aducă satisfacție și împlinire;
- condițiile de lucru să fie cele dorite;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- câștigul financiar să corespundă așteptărilor fiecăruia;
- să fie o activitate cu cerere pe piața muncii și peste 10 ani pe cât posibil;
- să nu simtă că depune efort, ci că va fi plătit pentru a face ceea ce îi place (situație ideală);
- să îi facă plăcere să se perfecționeze continuu în acest domeniu;
- să creeze un echilibru profesie/viață.

Mulți dintre adolescenți sunt nehotărâți în privința carierei pe care o vor urma și caută ajutor pentru a se putea decide. În procesul de decizie vocațională concură o multitudine de factori, printre care și familia. Familia poate și are datoria să contribuie în procesul consilierii vocaționale prin:

- sprijinirea copiilor în alegerea liberă a viitoarei cariere, în găsirea unui viitor loc de muncă;
- eliminarea stereotipiilor și prejudecăților cu privire la muncă;
- încurajarea mobilității în vederea formării profesionale sau exercitării unei profesii;
- susținerea formării profesionale;
- furnizarea de informații cu privire la dinamica economică și ocuparea forței de muncă.

De foarte multe ori influența părinților în alegerea carierei este decisivă. Modelele comportamentale vehiculate în familie și atitudinile parentale autoritare/neutre/de tip compensator vor fi preluate de copii, contribuind la conturarea alegerilor. Datorită legăturilor psiho-afective intrafamiliale specifice, părinții își supraapreciază copiii și le impun trasee educaționale și filiere profesionale la care aceștia nu aderă sau care nu sunt compatibile cu structura lor de personalitate, cu aptitudinile și interesele lor. Dezacordul dintre părinți și copii cu privire la traseul vocațional va influența alegerea, în sensul că aceasta se va contura dificil iar adeziunea la decizie va fi redusă.

„Criteriile” pe care le au în vedere părinții în influențarea deciziei vocaționale se referă la:

- siguranța și viitorul profesiei pe piața muncii;
- durata studiilor necesare atingerii obiectivelor de carieră;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- costurile financiare;
- avantajele materiale estimate;
- poziția socială conferită de profesie;
- potențialele riscuri ale muncii în exercitarea profesiei;
- conservarea unei tradiții familiale;
- supra-protecția copilului.

În procesul de consiliere vocațională, sporirea eficienței intervențiilor părinților este posibilă prin: sprijinirea lor în cunoașterea mai realistă a resurselor personale ale propriilor copii; reducerea/eliminarea impactului prejudecăților și stereotipurilor cu privire la profesii și lumea muncii; conștientizarea lor că în procesul alegerii carierei copiilor lor trebuie să manifeste o atitudine activă, dar echilibrată, să fie implicați, dar să acorde o anumită independență; să furnizeze informații cu privire la rețeaua școlară și piața forței de muncă; să încurajeze interesele școlar-profesionale ale copiilor.

Părinții trebuie să se asigure că-l vor sprijini pe tânăr să ia o decizie liberă, conformă cu aspirațiile acestuia și să nu-și impună punctul de vedere sau profesia ca model. În sprijinirea copiilor în vederea alegerii carierei, părinții trebuie: să cunoască temerile, ezitățile, succesele copiilor; să ofere sugestii dar să nu le impună; să-și trateze copiii cu respect și să aibă încredere în aspirațiile și interesele lor; să fie informați în ceea ce privește ofertele de educație, formare, angajare; să pună la dispoziție și să încurajeze copiii să citească reviste, ziare ce conțin reclame sau anunțuri ale diferitelor instituții sau firme despre locuri de muncă; să încurajeze tinerii în conturarea intereselor profesionale; să evite inocularea de idei preconcepute și stereotipuri cu privire la anumite profesii; să informeze tinerii cu privire la piața muncii și dinamica ei; să ofere un suport afectiv propriilor copii; să-și îndrume copiii spre un consilier vocațional.

În traseul decizional privind cariera, orientarea carierei cuprinde următoarele etape:

- Fixarea scopului (ați fost influențat de anumite evenimente, de rezultate dezirabile);
- Programarea unor obiective de scurtă durată (ceea ce persoana dorește să realizeze);
- Alegerea strategiilor de acțiune (modalitatea practică de a îndeplini obiectivele).

Din punctul de vedere al individului, o carieră este alcătuită din câteva unități

semnificative, durata asociată fiecărei etape variind enorm, în funcție de ocupație și de individ. (Jigău, M., 2003)

- Dezvoltare, fantezie și explorare. Când o ocupație este doar un gând, iar termenul de „carieră” are o slabă semnificație;
- Educație și instruire. În funcție de ocupație, acest proces poate fi foarte elaborat sau, dimpotrivă, minim, durând între câteva luni și 20 de ani;
- Intrarea în universul muncii. Reprezintă momentul unei adaptări majore, în condițiile în care puțini oameni sunt pregătiți în procesul educațional pentru a se confrunta cu aspectele politice și iraționale ale vieții organizaționale sau cu faptul că ocupațiile implică nu doar logică și acțiune, ci și lucrul cu oamenii și cu sentimentele lor;
- Instruirea și socializarea de bază. Este o etapă a cărei lungime depinde de ocupație, organizație, complexitatea muncii, supozițiile organizaționale despre necesitatea însușirii de către noii membri a elementelor culturii organizaționale, precum și de gradul de responsabilitate pe care îl conferă societatea ocupației respective;
- Câștigarea calității de membru. Într-un moment anume, individul recunoaște, cu ajutorul ritualurilor formale sau al tipurilor de sarcini primite, că a depășit stadiul instruirii și a fost acceptat ca membru al echipei cu drepturi depline;
- Câștigarea dreptului și a calității de membru. Decizia pe care o iau în această direcție unele organizații este în mod formal sau simbolic garantată cu clauza ce specifică faptul că deținerea funcției este asigurată doar atâta vreme cât există postul;
- Crize și reevaluări la mijlocul carierei. Majoritatea oamenilor trec prin anumite forme de autoevaluare, punându-și întrebări cu privire la alegerile inițiale, la nivelul de realizare, la viitorul lor. O astfel de autoevaluare poate fi traumatizantă, pentru că deseori conduce la o redescoperire și reafirmare a scopurilor ce au fost prezente, dar nu dominante;
- Menținerea, recâștigarea sau echilibrarea elanului. Constatările făcute în urma reevaluării conduc la decizii privind calea de urmat;
- Eliberarea (dezangajarea). Persoana încetinește ritmul, devine mai puțin implicată, începe să se gândească la pensionare și se pregătește pentru această etapă;
- Pensionarea. Indiferent dacă persoana s-a pregătit sau nu pentru această etapă, în mod inevitabil organizația sau ocupația nu-i mai acordă un rol semnificativ, și individul

UNIUNEA EUROPEANĂ

trebuie să se adapteze;

Conform Declarației Asociației Internaționale de Orientare Școlară și Profesională (AIOSP) de la Stockholm (1995), consilierea și orientarea sunt servicii care au menirea să ajute tinerii și adulții:

- „să se înțeleagă și să se evalueze;
- să comunice eficient cu alții;
- să elaboreze planuri cu privire la propria carieră și la formarea adecvată necesară;
- să aibă în vedere cariere alternative;
- să facă față cu succes diferitelor obstacole pentru a-și câștiga locul în societate și pe piața muncii” (Jigău, 2001).

Cum să obținem informații despre posibile locuri de muncă? Sursele sunt:

- Reviste de orientare profesională;
- Presă: ziare, reviste cu oferte de angajare;
- Agenții private de recrutare și de plasament a resurselor umane;
- Agenții de ocupare și formare profesională (centre de consiliere privind cariera pentru șomeri);
- Internet;
- Târguri de locuri de muncă.

Individul se manifestă printr-o multitudine de abilități, interese, valori. Niciuna nu va exploata întregul potențial, dar bineînțeles că vor exista unele mai potrivite decât altele. Important este să fiți convins că ați decis în cunoștință de cauză și că interesele, abilitățile și valorile alese se încadrează în cerințele ocupației. Plecând de la ceea ce sunteți ca persoană și de la lucrurile la care vă pricepeți mai bine, puteți să vă dați seama în ce direcții vreți să vă dezvoltați, și în funcție de aceste variabile, să alegeți noua destinație în cariera dvs.

Autoevaluarea, din punct de vedere al reușitei în carieră, presupune parcurgerea următorilor pași:

1. Știu/cunosc posibilitățile mele reale de a ajunge să fac ceea ce-mi place, obținând maximum de avantaje materiale.
2. Pot vorbi cel puțin 10 minute despre ceea ce știu să fac, despre experiența de lucru sau cea de voluntariat (dacă există), despre caracteristicile personale în raport cu locul

UNIUNEA EUROPEANĂ

de muncă pe care îl doresc.

3. Pot explica de ce mă interesează locul de muncă pentru care m-am prezentat la interviu.

4. Sunt gata, întotdeauna, să discut despre ceea ce am realizat până acum cu persoanele care m-ar putea angaja.

Pe de altă parte, evaluarea, de orice fel, are următoarele beneficii esențiale:

1. cunoașterea punctelor tari și a limitelor;
2. recunoașterea vulnerabilităților;
3. identificarea scalei de valori personale;
4. discutarea rolului pe care-l au valorile după care ne conducem viața;
5. identificarea intereselor (de exemplu, prin utilizarea Chestionarului de interese Holland);
6. identificarea potențialului de dezvoltare;
7. oferirea posibilității descoperirii aptitudinilor native, dincolo de profesia aleasă.

În demersul consilierii de carieră, un loc important îl are activitatea: cunoașterea de sine, care presupune identificarea și analizarea aspectelor ce țin de propria personalitate și care influențează alegerea și succesul în carieră. Acestea reprezintă variabilele subiective, adică țin de individ și pot fi într-o măsură importantă modificate prin proprie voință și autoeducație.

Pentru a avea succes în carieră (a face alegeri adecvate și eficiente pe piața muncii, a obține un loc de muncă preferat, a practica profesia dorită) sunt necesare anumite calități, prin care să atingeți obiectivele stabilite: să te cunoști, să fii motivat, să știi să te exprimi corect, să comunici asertiv, să respecti angajamentele, să fii pregătit pentru schimbare, să manifesti seriozitate, curaj, îndrăzneală, să ai obiective clare, strategii de acțiune, să știi când să renunți, să fii persuasiv.

Cele mai valoroase avantaje la început de carieră sunt: energia, entuziasmul și deschiderea spre nou. Cum puteți valorifica aceste atuuri pentru a începe a avea o carieră de succes? Iată câteva sugestii:

- cele mai importante lecții de carieră sunt cele pe care le învățați la job, prin deciziile pe care le luați zilnic;
- ieșiți din rutina activităților zilnice, căutând noi oportunități în fiecare sarcină pe care

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

o realizați.

Unul dintre elementele importante pentru managementul carierei este autocunoașterea și imaginea de sine. Autocunoașterea presupune existența capacității de autoanaliză, realism, intuiție, luciditate. Lumea de azi cere să fii flexibil și adaptabil. Succesul la școală, în carieră și în viață depinde de modul în care ai învățat managementul schimbării, de ceea ce îți place să faci, de abilitățile pe care le ai, încrederea în sine, în potențialul personal și relațiile pozitive cu ceilalți.

O carieră de succes este influențată și de cunoștințele de specialitate. Trebuie să fii profesionist în ceea ce faci.

Teoria opțiunii și dezvoltării profesionale (Ginzberg, 1951, 1984) consideră următoarele aserțiuni:

- Opțiunea profesională este un proces de dezvoltare care durează de obicei peste 10 ani;
- Procesul este în mare măsură ireversibil;
- Procesul opțiunii profesionale are ca rezultat un compromis între interese, capacități, valori și oportunități;
- Există trei etape ale opțiunii profesionale: opțiunea bazată pe fantezie, opțiunea bazată pe încercare, opțiunea realistă;
- Pornește de la următoarele elemente: diferențe individuale, multipotențialitatea, tiparurile abilității profesionale, identificarea și rolul modelelor, continuitatea ajustării, etapele vieții, tiparurile carierei, dezvoltarea poate fi îndrumată, dezvoltarea rezultatului interacțiunii, dinamica tiparurilor carierei, satisfacția profesională: diferențele individuale, statut și rol, munca este un mod de viață.

Pentru reușita în cariera profesională este important să ne dezvoltăm în mod intenționat acele calități care au o mai mare importanță în activitatea pe care dorim să o desfășurăm. Există unele abilități, calități care sunt apreciate și valorizate de mulți angajatori:

- abilități de comunicare: înțelegerea mesajelor verbale și nonverbale, exprimare clară;
- abilități interpersonale: cooperare, adaptabilitate în munca de echipă, respect față de colegi, diplomație, discreție, empatie, toleranță;
- abilități de investigare și manipulare de date: capacitate de analiză, explorarea

UNIUNEA EUROPEANĂ

surselor de informații și utilizarea eficientă a informațiilor;

- abilități de planificare și rezolvare de probleme: capacitatea de a-și planifica singur munca, inițiativă în realizarea diverselor sarcini și acțiuni, capacitatea de a dobândi cu ușurință noi deprinderi;
- abilitatea de a lua decizii, conștiinciozitate;
- asumarea responsabilității pentru munca realizată;
- abilități de utilizare a tehnologiilor informatice;
- adaptare la schimbare;
- orientare spre progres și autodezvoltare;
- stabilitate emoțională, bună dispoziție, entuziasm în muncă;
- loialitate, sinceritate, onestitate, spirit de observație, imaginație;
- perspicacitate, fermitate în apărarea principiilor;

Viitorul profesional este și o „consecință” a prezentului, în termeni de investiție în educație, formare, dezvoltarea abilităților și aptitudinilor personale, maturizarea generală sau structurarea unei personalități orientate spre activitate.

VI. CONCLUZII

Bunele practici privind consilierea carierei și monitorizarea inserției profesionale sunt utile în zona structurată între consilierea educațională a viitorilor absolvenți și monitorizarea parcursului lor școlar sau profesional ulterior absolvirii.

Absolventul însuși precum și unitatea de învățământ care l-a școlarizat sunt în egală măsură interesați de diminuarea impactului negativ al schimbărilor rapide de pe piața muncii, de o inserție reușită, cât mai apropiată de dorințele și așteptările acestora.

Consilierea carierei și monitorizarea inserției reprezintă măsuri active care sporesc șansele de reușită ale absolvenților și în egală măsură pot întări poziția instituțională a școlii prin adaptarea sistematică a ofertei educaționale la cerințele de pe piața muncii.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

BIBLIOGRAFIE

1. Baker, Stanley (1996) School counselling for the twenty first century, New Jersey, Prentice Hall.
2. Boutin, G., Durning P. (1994) Les interventions aupres des parents. Bilan et analyse des pratiques socio-educatives, Toulouse, Editions Privat.
3. Corey, G. (1991) Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy. Pacific Grove, California, Books/Cole, Publishing Company.
4. Rogers, C. (1957) The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change. Journal of Consulting Psychology, 21, 95-103.
5. Stănciulescu E. (1997) Family Education Sociology/Sociologia educației familiale, Iași, Polirom.
6. Șoitu, L., Vărășmaș, E., Păun, E. (2001) Family Counselling/Consiliere familială, Iasi, Institutul european.
7. Tolan, J. (2003) Skills in Person-Centred Counselling and Psychotherapy. London.
8. Vărășmaș, E. (2002) Parents education and Counselling/Educația și consilierea părinților, in E. Păun, D. Potolea (coord.), Pedagogy. Theoretical fundamentals and applicative approaches/Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative, Iași, Polirom.
9. <https://www.romedic.ro/dezvoltarea-intelectuala-a-prescolarului-OP16623>
10. <https://ik-ptz.ru/ro/diktanty-po-russkomu-yazyku--3-klass/rabota-po-intellektualnomu-razvitiyu-mladshego-shkolnika-intellektualnoe.html>
11. https://www.academia.edu/7518459/Curs_3_AS_a_familiei_si_copilului

„Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României”.

PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN Programul
Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6: Educație și competențe

Obiective Specifice (O.S.) 6.2, 6.3, 6.4, 6.6

Prioritatea de investiții 10i: „Reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar, primar și secundar de calitate, inclusiv la parcursuri de învățare formale, non formale și informale pentru reintegrarea în educație și formare”

Titlul proiectului: „Hai la școală! O șansă pentru viitor”

